

”Alla handledare måste ta sig den där tiden...”

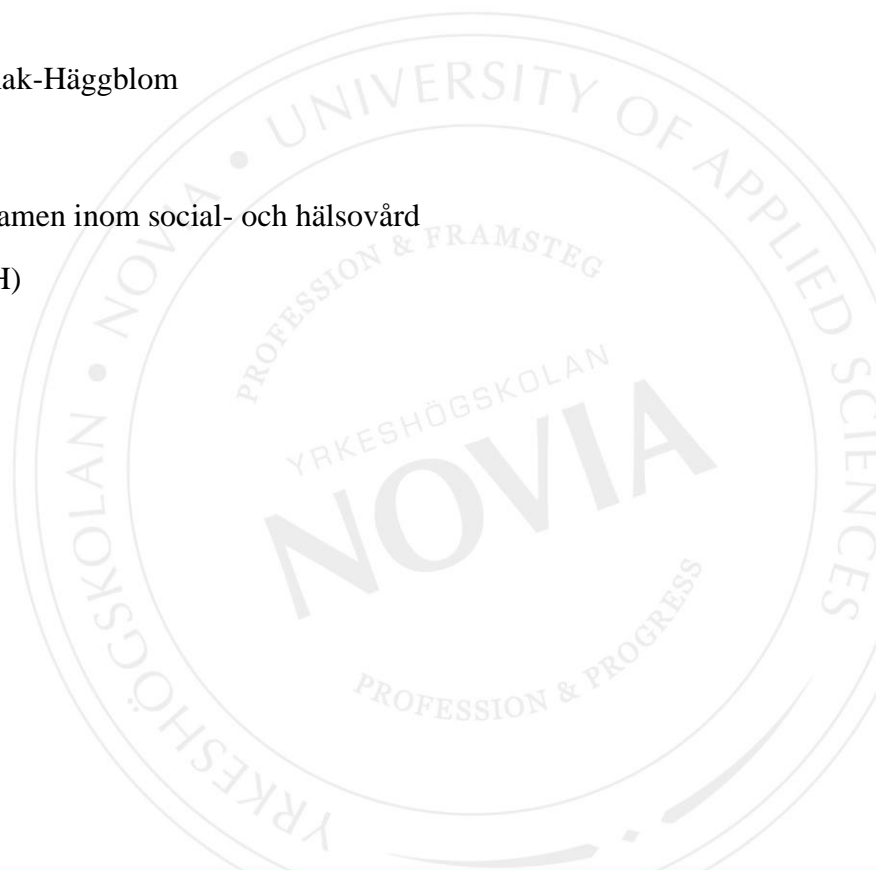
En kvalitativ studie om resursförstärkande arbetssätt på barnskyddsenheter

Kim Ojalammi, Annami Rak-Hägglom

Examensarbete för YH-examen inom social- och hälsovård

Utbildning: Socionom (YH)

Åbo 2020

EXAMENSARBETE

Författare: Kim Ojalampi och Annami Rak-Hägglom

Utbildning och ort: Socionom (YH), Åbo

Handledare: Susanne Davidsson

Titel:

"Alla handledare måste ta sig den där tiden..."

- En kvalitativ studie om resursförstärkande arbetssätt på barnskyddsenheter

Datum 27.4.2020 Sidantal 43

Bilagor 1

Abstrakt

Examensarbetet ingår i Yrkeshögskolan Novias projekt Resursstarka barn. Projektets syfte är att utarbeta metoder och arbetssätt som stöder socialt utsatta barn. Examensarbetets syfte är att undersöka resursförstärkande arbetssätt på barnskyddsenheter.

Examensarbetet bottenar i en teoretisk referensram bestående av en bakgrundsdel och en del där LAPE:s kvalitetskriterier för anstaltsvård uppmärksammas. Undersökningen är kvalitativ och datainsamlingen genomfördes genom fokusgruppsintervju i Österbotten. Resultaten har analyserats med stöd av en kvalitativ litteraturöversikt där vi tagit avstamp i LAPE:s kvalitetskriterier. Vi vill lyfta fram personalens syn och därför har handledare på barnskyddsenheterna använts som respondenter.

Resultaten visar att delaktighet och gott bemötande har en viktig roll i det resursförstärkande, liksom det sociala nätverket och uppföljning av arbetets funktionalitet. Examensarbetet påvisar också att resursförstärkande arbetssätt sällan används medvetet i arbetet, men att arbetet som utförs ofta ändå fungerar resursförstärkande.

Språk: svenska

Nyckelord: barnskydd, resursförstärkande, delaktighet, utvärdering

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Kim Ojalampi ja Annami Rak-Hägglom
Koulutus ja paikkakunta: Sosionomi (AMK), Turku
Ohjaaja: Susanne Davidsson

Nimike:

”Jokaisen ohjaajan on otettava itselleen sitä aikaa...”

- Kvalitatiivinen tutkimus omia voimavaroja vahvistavista työtavoista lastensuojeluyksiköissä

Päivämäärä 27.4.2020 Sivumäärä 43

Liitteet 1

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on osa Yrkeshögskolan Novian projektia Resursstarka barn. Projektin tarkoitus on laatia menetelmiä ja työtapoja sosiaalisesti haavoittuvaisten lasten tukemiseksi. Opinnäytetyön tarkoitus on tutkia, miten omia voimavaroja vahvistetaan lastensuojeluyksiköissä.

Opinnäytetyö perustuu teoreettiseen viitekehykseen, joka muodostuu sekä taustaosasta että osasta missä LAPE:n laitoshuollon laatukriteerit huomioidaan. Tutkimus on kvalitatiivinen ja tiedonkeruu suoritettiin fokusryhmähaastattelumenetelmän avulla Pohjanmaalla. Tuloksia on tutkittu kvalitatiivisen sisällönanalyysin ja LAPE:n laatukriteerien avulla. Haluamme korostaa henkilökunnan näkökulmaa ja sen takia haastateltavat koostuvat lastensuojeluyksiköiden ohjaajista.

Tulokset osoittavat, että osallistuminen ja hyvä kohtaaminen ovat tärkeitä osia omien voimavarojen vahvistamisessa, kuin myös sosiaalinen verkosto sekä työn toimivuuden seuranta. Opinnäytetyö osoittaa myös sen, että omien voimavarojen vahvistamisen menetelmiä harvoin käytetään tietoisesti työssä mutta että se työ, jota tehdään, kuitenkin toimii omien voimavarojen vahvistamisessa.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: lastensuojelu, voimavara, osallistuminen, arviointi

BACHELOR'S THESIS

Author: Kim Ojalampi and Annami Rak-Hägglom

Degree Programme: Degree Programme in Social Services, Turku

Supervisor: Susanne Davidsson

Title:

"You need to make time for yourself..."

- A Qualitative Study in Resource Promoting Methods Used in Child Protection Units

Date 27.4.2020 Number of pages 43

Appendix 1

Abstract

This Bachelor's thesis is part of Novia University of Applied Sciences' project Resursstark barn. The aim of the project is to create methods and ways to work with socially exposed children. This study's aim is to examine which resource promoting methods are used in child protection units.

The theoretical framework is formed by a background part and a part that illustrates the quality criteria set by LAPE. The study is qualitative and uses focus groups in Ostrobothnia to collect data. The results have been analyzed with support from a literary survey and the quality criteria set by LAPE. We want to emphasize the perspective of the personnel and therefore supervisors at the child protective units have been used as respondents.

The results show that involvement and good treatment, as well as a social network and monitoring have an important role in promoting children's own resources. The study shows that resource promoting methods are rarely used consciously.

Language: Swedish

Key words: Child protection, resource promoting, involvement,

evaluation

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Argument för ämnesval.....	2
1.2	Avgränsning av ämnet.....	2
1.3	Syfte och frågeställning.....	3
2	Bakgrund av forskningsområdet	4
2.1	Begrepp.....	4
2.2	LAPE och LAPE-Österbotten.....	5
2.3	Barnperspektiv.....	7
2.4	Ett socialpedagogiskt förhållningssätt och resursförstärkande arbetssätt.....	8
2.5	Rättigheter och delaktighet i vård utom hemmet	9
3	Kvalitetskriterier inom anstaltsvård	10
3.1	Egenhandledararbete.....	11
3.2	Multiprofessionellt samarbete	13
3.3	Mätare för utvärdering.....	15
4	Metod	16
4.1	Urval	17
4.2	Fokusgruppsintervju.....	18
4.3	Kvalitativ innehållsanalys	19
4.4	Tillvägagångssätt.....	20
4.5	Forskningsetiskt förhållningssätt	21
5	Resultatredovisning.....	22
5.1	Ett resursförstärkande egenhandledarskap	23
5.1.1	Delaktighet.....	23
5.1.2	Relationer	24
5.1.3	Kommunikation och dialog.....	24
5.1.4	Struktur	25
5.2	Samarbete med andra aktörer	26
5.2.1	Det sociala nätverkets betydelse	27
5.2.2	Ett tillräckligt gott samarbete?	27
5.3	Uppföljning och utvärdering	29
5.3.1	Tydligare mål	30
5.3.2	Barnets delaktighet och möjlighet till inflytande	31
5.3.3	Hinder och möjligheter	31
6	Analys och diskussion	32
6.1	Medvetenhet och prioritering.....	32
6.1.1	Medvetet arbetssätt.....	32

6.1.2	Strukturerat arbetssätt	34
6.1.3	Betydelsen av verbal och non-verbal kommunikation.....	34
6.2	Ett resursförstärkande nätverk	35
6.2.1	Betydelsen av ett socialt nätverk runt barnet.....	36
6.2.2	Oklarheter kring samarbetet.....	36
6.3	Uppföljning och utvärdering till förmån för barnet	37
7	Slutdiskussion och kritisk granskning	39
	Källförteckning	41
	Bilaga	

1 Inledning

Antalet barn som placeras utanför hemmet har stadigt ökat i Finland. Vid millennieskiftet, år 2000 var 12 672 barn placerade utanför hemmet och år 2018 var antalet 18 544 barn. På 18 år har det således skett en ökning med 46,42 %. (Institutet för hälsa och välfärd 2019, 10).

Detta examensarbete undersöker resursförstärkande arbetssätt för barn, placerade på barnskyddsenheter. Under de senaste åren har man gett ut flera olika riksomfattande rekommendationer om hur man ska uppnå en god kvalitet inom barnskyddet. Projektet *Barnet och familjen i centrum* utvecklades i Österbotten under åren 2017 och 2018 som en del av det riksomfattande spetsprojektet LAPE och resulterade i en handbok med namnet *Barnets välmående som gemensamt uppdrag och målsättning - God praktik och kvalitet i planeringen av barn- och familjeservicen* (Backman, Korpi & Niemistö 2018). För att underlätta för läsaren har vi i examensarbetet valt att använda oss av benämningen LAPE-handboken i fortsättningen.

De kvalitetskriterier för anstaltsvård som lyfts fram i LAPE-handboken har fungerat som utgångspunkt för detta examensarbete. De kriterier som belyses är egenhandledararbete, multiprofessionellt samarbete samt olika mätare för utvärdering.

Examensarbetet ingår i Yrkeshögskolan Novias projekt *Resursstarka barn*. Projektets syfte är att utarbeta metoder och arbetssätt som stöder socialt utsatta barn. Det resursförstärkande synsättet avspeglar sig i hela examensarbetet. Genom att stärka barnets egna resurser stöds barnet utifrån dess egna behov (Davidsson & Juslin, 2016, 73).

Barnskyddsstatistiken i Österbotten är nationellt sett bra men i Jakobstadsregionen överstiger antalet barnskyddsåtgärder medelvärdena i landskapet. Statistik visar att under åren 2010 till 2014 ökade barnskyddsanmälningarna i Jakobstadregionen från 443 till 785. Den färskaste statistiken visar att år 2018 placerades det, i Jakobstad, 53 barn i vård utanför hemmet. Av dessa placerades 24 barn på en barnskyddsenhet (Institutet för hälsa och välfärd 2019, 10).

Examensarbetet består dels av en litteraturstudie där vi undersöker vilka arbetssätt som lyfts fram i LAPE-handboken. Vi har även gjort en egen undersökning, i form av en fokusgruppsintervju där vi fokuserar på två separata barnskyddsenheter och granskar vilka

resursförstärkande arbetssätt som används. Litteraturstudien är starkt förankrad i teorier kring olika resursförstärkande arbetssätt. Vi vill lyfta fram hur man kan flytta fokus från det icke fungerande till ett förhållningssätt där man ser på barnet med hopp och framtidstro. Det handlar långt om att studera det socialpedagogiska arbetets möjligheter att stöda de aspekter som kan tänkas bidra till ett resursstarkt barn.

Examenarbetets inledning består av en kort introduktion av intresseområdet, argumentation för ämnesval, dess avgränsningar samt syfte och frågeställning. Bakgrundskapitlet beskriver dagens syn på barn, det socialpedagogiska förhållningssättet och resursförstärkande metoder. Begrepp som placering utom hemmet, rättigheter och delaktighet samt en bakgrund till projektet *Barnet och familjen i centrum* (LAPE Österbotten) behandlas.

Den teoretiska referensramen består av en tolkning av LAPE-handbokens rekommendationer samt ytterligare för arbetet relevant litteratur. I metodkapitlet redogörs hur undersökningen gjorts. Även etiska reflektioner behandlas. I kapitel 5 redovisas resultatet av undersökningen. Analyser och tolkningar av resultaten utgående från den empiriska undersökningen behandlas innan en avslutande diskussion samt förslag på vidare forskning.

1.1 Argument för ämnesval

Eftersom bägge författarna av examensarbetet för tillfället arbetar inom barnskyddet är det av intresse att undersöka vilka resursförstärkande arbetssätt som används på barnskyddsenheter och vilka arbetssätt som personalen på barnskyddsenheter anser bidra till att stärka de placerade barnens egna resurser.

Genom att få en bättre inblick i vilka arbetssätt som fungerar resursförstärkande kan vi bidra till att barnskyddsenheter får en större förståelse för vilka arbetssätt som de bör prioritera i sitt arbete, samt även utveckla vårt eget kunnande.

1.2 Avgränsning av ämnet

Examensarbetet utgår från de kvalitetskriterier för anstaltsvård som lyfts fram i LAPE-handboken (Backman et al. 2018). I handboken lyfts tre centrala faktorer fram, som på

barnskyddsenheter bör beaktas. Dessa tre centrala faktorer är egenhandledararbete, multiprofessionellt samarbete och utvärdering. Dessa fungerar som utgångspunkt för examensarbetet.

Undersökningen har avgränsats till Jakobstadsregionen i Österbotten. Fokus ligger på anstaltsvården inom barnskyddet, dvs. barnskyddsenheter. Barnen som bor på enheterna kan vara öppenvårdsplacerade eller omhändertagna. I examensarbetet lyfter vi fram handledarnas upplevelser av metoder och arbetssätt som de använder sig av i sitt arbete. Fokus ligger på deras bedömning av vilka arbetssätt som fungerar resursförstärkande för barnet.

Examensarbetet undersöker inte det placerade barnets eller deras föräldrars erfarenheter. Det är istället den professionellas erfarenheter och perspektiv av arbetssätt som lyfts fram. Examensarbetet fokuserar inte på en enskild risk eftersom resursförstärkande arbetssätt kan och bör tillämpas oavsett problematik.

1.3 Syfte och frågeställning

Bägge författarna har erfarenhet av att uttalade metoder används relativt sällan på barnskyddsenheter. Detta bland annat eftersom vardagens stress och uppgifter kan bidra till att man många gånger arbetar utan att ha olika typer av metoder i åtanke. Genom att få en bättre inblick i vilka arbetssätt som fungerar resursförstärkande kan vi bidra till att barnskyddsenheter får en större förståelse för vilka arbetssätt som de bör prioritera i sitt arbete, samt även utveckla vårt eget kunnande.

Vårt syfte är att undersöka resursförstärkande arbetssätt och metoder på barnskyddsenheter. Vi hoppas kunna bidra med fördjupad kunskap kring vilka arbetssätt som används på barnskyddsenheter. Olika teorier, relaterade till vårt syfte och frågeställning, utgör en grund för vår analys av det empiriska resultatet. Utgående från resultaten av examenarbetets undersökning samt en djupare analys av de arbetssätt som lyfts fram i den teoretiska referensramen hoppas vi kunna besvara frågeställningen för examensarbetet. I relation till syftet är frågeställningen för examensarbetet följande:

- Vilka resursförstärkande arbetssätt används av handledare på barnskyddsenheter?

2 Bakgrund av forskningsområdet

2.1 Begrepp

Inledningsvis vill vi lyfta fram hur vi resonerat kring begreppsanvändningen i examensarbetet. Vi erfar att de terminologiska frågorna inte är helt enkla och självklara inom detta område.

Barnskyddsenshet

En typ av boendeform vid placering utanför hemmet är placering på en barnskyddsenshet. Till barnskyddsensheter räknas bland annat barnhem, skolhem, mottagningshem, utredningshem och ungdomshem. Barnskyddsensheternas verksamhet upprätthålls av staten, kommunerna, privata aktörer eller organisationer. Som övervakande myndighet för barnskyddsensheterna fungerar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Valvira samt Regionförvaltningsverket, AVI (Social- och hälsovårdsministeriet 2020).

Handledare

Termen handledare beskriver den professionella som utför klientarbete på en barnskyddsenshet. Vi har valt att använda oss av termen handledare i detta examensarbete eftersom vi upptäckte att LAPE-handboken (Backman et al. 2018), som fungerar som utgångspunkt för examensarbetets teoretiska referensram, använder sig av denna term. ”Egenhandledare” är en handledare som fungerar som det placerade barnets ansvarsperson under placeringen. Egenhandledarens uppgifter skiljer sig ofta från enhet till enhet, men i grunden är tanken att egenhandledaren har ett större ansvar än övriga handledare för just sin egen klient.

Barn

Med ordet barn hänvisar vi i detta examensarbete till de barn och ungdomar som är placerade på en barnskyddsenshet och som ännu inte har fyllt 18 år. Även i Barnskyddslagen 417/2007 § 6 benämns en person under 18 år som barn, medan personer mellan 18 och 24 år benämns som ung person. Vi kunde även ha använt oss av termen klient.

Resursförstärkande

Det “resursförstärkande” är ett förhållningssätt som återspeglar sig i hela arbetet. Termen innebär att stöda barnet utifrån barnets egna behov vilket i sin tur bekräftar och stöder barnet (Davidsson & Juslin, 2016, 73). I examensarbetet operationaliseras begreppet och vi lyfter fram hur det resursförstärkande arbetet på barnskyddsenheter ser ut. Vi återkommer till begreppet resursförstärkande i kapitel 2.4.

Multiprofessionell

Vi har i detta arbete valt att använda oss av termen multiprofessionell, även om termen interprofessionell även kunde ha använts. Orsaken till att vi använder oss av termen multiprofessionell är att den termen används konsekvent inom barnskyddet i Finland. I vårt urval upptäckte vi också att sökordet multiprofessionell fick betydligt fler träffar eftersom termen interprofessionell är relativt ny. Enligt Thylefors (2007, 92–94) så kan man inom ett interprofessionellt team endast nå resultat om alla dess delar lyckas i sina uppgifter. Ett multiprofessionellt team är däremot inte lika beroende av varandra och kan nå resultat även ifall någon av delarna inte lyckas fullt ut. Vi anser att en del av samarbetet som barnskyddsenheter har med samarbetspartners är sekundärt och att huvuduppgiften, vården på enheten, är det primära.

2.2 LAPE och LAPE-Österbotten

I maj 2015 tillsattes Juha Sipiläs regering och en av deras viktigaste frågor var att genomföra en social- och hälsovårdsreform (Statsrådet 2015). Tanken var att landskapen skulle överta en stor del av kommunernas social- och hälsovårdstjänster för att skapa en mera enhetlig vårdkedja och ge folket större valmöjligheter. Ett av målen var att stärka människornas förtroende för den offentliga social- och hälsovården (Social- och hälsovårdsreformen). Projektet stötte på stora motgångar och 2017 konstaterades en del av projektet strida mot grundlagen. 2019 lades social- och hälsovårdsreformen slutligen ner i sin helhet. Trots att reformen lades ner utmynnade den i flertalet mindre projekt inom de olika landskapen.

LAPE (Utvecklingsprogrammet för barn- och familjetjänster), som var en del av Social- och hälsovårdsreformen, var ett av regeringens spetsprojekt för utveckling av barn- och familjetjänster 2016–2019. Syftet var att samla olika tjänster under samma tak för att främja samarbete och samtidigt förnya och utveckla dessa tjänster. Tillsammans med

Undervisningsministeriet och Kulturministeriet var det Social- och hälsovårdsministeriet som ansvarade för utvecklingsprogrammet. LAPE-programmet lades ner i samband med att beredningen av den nationella landskaps- och vårdreformen föll 2019 (Social- och hälsovårdsministeriet 2020).

Det utvecklingsprogram som skapades i Österbotten fick namnet LAPE-Österbotten. Samtliga 13 kommuner inom Vasa sjukvårdsdistrikt deltog i projektet. Flera högskolor fungerade som samarbetspartners, liksom Institutet för hälsa och välfärd och Social- och hälsovårdsministeriet. LAPE-Österbotten publicerade en handbok, vars syfte var att ge stöd till kommande omstruktureringar av barn- och familjetjänsterna. Handboken betonar ett arbete där barnens rättigheter och möjligheter att bli hörda beaktas bättre än tidigare. Det är också av stor vikt att lyfta fram att man har involverat barn och ungdomars röster när man fastställt kriterier och metoder för god vård utom hemmet (Backman et al. 2018, 14). Ett av projektets mål har varit att förbättra de metoder som främjar barnets egna resurser.

I LAPE-handboken (Backman et al. 2018, 48–49) betonas tre centrala faktorer som bör beaktas på varje enhet beträffande kvalitetskriterierna. Dessa tre faktorer fungerar även som grund i vår frågeställning:

a) Handedarnas/egenhandledarnas roll

Egenhandledarnas roll är en av de enskilt viktigaste faktorerna för en god anstaltsvård. Barnets känsla av trygghet påverkas i hög grad av relationen till handledarna.

b) Samarbetet mellan enheten och olika aktörer

En god vård är multiprofessionell. Genom ett gott samarbete med andra aktörer som är viktiga för barnets rehabilitering, som exempelvis skola, psykiatri och hälsovård blir vården holistisk och täcker alla aspekter av barnets rehabilitering och utveckling.

c) Mätare för utvärdering på enheten

För att kunna följa upp rehabiliteringen på enheten bör man använda sig av olika typer av utvärderingsmetoder. Dessa kan innefatta utvecklingssamtal, blanketter, enkäter osv. Genom att reflektera över och analysera rehabiliteringen tillsammans med barnet kan man utveckla arbetssätt och förhållningssätt för att främja barnets utveckling.

Det är utgående från ovanstående tre faktorer vår undersökning tar avstamp. Enligt LAPE-handboken (Backman et al. 2018) är dessa tre centrala faktorer de viktigaste

kvalitetskriterierna inom anstaltsvård och därför har vi valt att ha dem som underlag för fokusgruppsintervjun och knyta dem till de arbetssätt som används för att barn ska kunna stärka sina egna resurser. De tre centrala faktorerna kommer att på ett mera ingående sätt beskrivas i kapitel 3.

2.3 Barnperspektiv

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt i Finland. Detta tryggas med hjälp av lagar och konventioner. Förenta Nationernas barnkonvention trädde i kraft som lag 1991 i Finland. Barnkonventionen gäller för alla personer under 18 år och syftet med konventionen är att definiera vilka rättigheter barn har. Alla länder som skrivit under konventionen har förbundit sig att följa de 54 artiklar som beskriver vilka rättigheter alla barn har. Barnkonventionen är tydlig med alla barns lika värde och samma rättigheter till en trygg uppväxt (Unicef 1989). I artikel 9 i barnkonventionen behandlas alla barns rätt till sina föräldrar och att de inte ska skiljas åt. Föräldrarna eller vårdnadshavarna har rätt att få hjälp, handledning och rådgivning. Har barnen inte trots denna hjälp fått tillräckligt god vård är det statens uppgift att se till att barnet blir placerat utom hemmet.

Vi vill påstå att det övergripande perspektivet på barn idag präglas av en vision om ett barn- och familjevänligt samhälle. I april 2018 fattades ett beslut av den dåvarande regeringen att det skulle beredas en nationell barnstrategi som sträcker sig över flera regeringsperioder. Beredningen var klar i februari 2019 och resulterade i publikationen *Barnets tid – Arbetet för en nationell Barnstrategi 2040* (Heikkilä 2019, 14) som är en vision om hur det finländska samhället ska vara barn- och familjevänligt år 2040. Rapporten vill förmedla att politiken ska stöda ett barn- och familjevänligt samhälle samt att förebyggande stödåtgärder är en lönsam investering i samhällets framtid. Rapporten belyser att vårt samhälle ännu inte har de strukturer som krävs för att förhindra negativa trender och sociala problem och lyfter fram att vi bör bli bättre på att identifiera effektiva metoder: ”På basis av utvärderingen bör man därtill identifiera metoder som visat sig vara effektiva och som kan användas för att förebygga generationsövergripande och negativa trender” (Heikkilä 2019, 14).

De barn som placeras på en barnskydds-enhet har ofta vuxit upp med olika typer av problem som exempelvis missbruk, separationer och utsatthet. Dagens syn på problematisk uppväxt och ogynnsamma hemförhållanden lyfter ändå fram ett perspektiv som präglas av tilltro till barnet, coping-perspektivet framom riskperspektivet. Det kan vara lockande att enbart ta

fasta på problemet och det som avviker från det normala, men istället för att leta orsaker till problemen så bör vi ge barnet en egen tydlig aktörsroll i konstruktionen av sin identitet (Berglund 2000, 33, 47).

2.4 Ett socialpedagogiskt förhållningssätt och resursförstärkande arbetssätt

En trend är fokuset på barnets förutsättningar för delaktighet. Att stärka barnets egna resurser, till exempel genom socialpedagogikens principer, kan stödja barnet och bidra med verktyg för att det framgångsrikt ska klara av att bemästra sitt liv. Berglund (2000, 18–19) tar upp vikten av delaktighet och känslan av att passa in någonstans. Blir man exkluderad från det ”normala” samhället söker man sig till världar där man kan få vara delaktig.

Examensarbetet fokuserar på den del av socialpedagogiken som lyfter fram delaktighet. Om utgångspunkten i det socialpedagogiska arbetssättet är att barnet ska vara delaktigt i beslut och insatser är det intressant att titta närmare på hur det beaktas i arbetssätt man använder sig av på en barnskyddsenshet.

Det socialpedagogiska perspektivet handlar således här om hur handledaren fokuserar på styrkor och resurser, detta för att skapa skyddsfaktorer som kan förhindra att riskfaktorer tar över. Syftet är att åstadkomma förutsättningar för barnet att skapa egna verktyg för att sedan själv kunna påverka sin situation. Detta förutsätter ett samspel mellan barnet och handledaren som tillsammans jobbar för barnets bästa. Det socialpedagogiska tänkandet bör alltid vara centralt och innebär att styrkor och det fungerande lyfts fram. Handledaren ska fokusera på det positiva och undvika exempelvis uppmaningar och påpekanden (Cederlund & Berglund 2017, 73–78).

Eronen och Laakso (2016) har gjort en kartläggning av internationell forskning kring arbetssätt som används vid institutioner inom barnskyddet och senare gjort en sammanfattning av de mest lovande inriktningarna inom institutionsvården. De rekommenderar i sin forskningsrapport *Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus* att man stimulerar och stärker det socialpedagogiska tänkandet inom barnskyddet och vården utom hemmet i Finland.

Handledarens huvudroll är att finnas till för barnet, att stöda och hjälpa. I detta arbete ingår att skapa möjlighet till förändring och utveckling utifrån ett resursförstärkande perspektiv. För att kunna stöda barnet i detta behöver handledaren ha stöd av den övriga personalen men

också av tydliga arbetsmetoder. Det resursförstärkande förhållningssättet och empowerment är närliggande begrepp. Enligt Adams (2003, 8) handlar empowerment om självhjälp som i sin tur kan betyda att ta ansvar för sitt liv och själv styra livet i den riktning man önskar. Barnet får möjligheter att ta kontroll över sina omständigheter och uppnå sina egna mål. Att få möjlighet att ta kontroll över sitt liv förutsätter ett stärkande stöd av en handledare. Stödet kan till exempel bestå av att sporra barnet och sätta gränser för ett destruktivt beteende.

2.5 Rättigheter och delaktighet i vård utom hemmet

Placering och vård utom hemmet fyller en viktig uppgift i samhället. Med vård utom hemmet avses vård och fostran utanför hemmet av barn som placeras som stödåtgärd inom öppenvården, barn som är brådskande placerade eller barn som omhändertas. (Barnskyddslag 2007/417 §37, §38, §40). De två sistnämnda innebär konkret att de sociala myndigheterna övertar ansvaret för och beslutanderätten om barnet.

Barnskyddslagens syfte beskrivs i § 1: ”...trygga barnets rätt till en trygg uppväxtmiljö, en harmonisk och mångsidig utveckling samt till särskilt skydd”. I de fall där barnets föräldrar inte räcker till finns möjligheten att få stöd från de sociala myndigheterna. (Finlex).

Barnet har rätt att träffa sina föräldrar, syskon och andra nära personer genom att ta emot gäster eller själv göra besök. Barnskyddslagen säger att man ska stöda och främja kontakten mellan barnet och föräldern och att vård utom hemmet ska ordnas så att avståndet mellan platsen där barnet placeras inte blir ett hinder för att kontakten kan hållas kontinuerligt (Barnskyddslagen 2007/417 §50).

I vården utom hemmet är det viktigt att beakta barnets delaktighet. När man väljer plats för vård utom hemmet ska man uppmärksamma grunderna för omhändertagningen och barnets behov. Det organ som ansvarar för barnets vård utanför hemmet ska följa myndigheternas regleringar om vad ett placerat barn har rätt till. Enligt 20 § i Barnskyddslagen (Finlex) ska barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå då barnskydd genomförs.

Delaktighet kan till exempel handla om att barnet har möjlighet att delta och påverka egna angelägenheter. Det placerade barnet har rätt att uttrycka sig själv samt att bli hördd men det är ofta en balansgång mellan att främja barnets delaktighet och att skydda barnet. Det att barnen får och kan vara aktivt delaktiga sägs minska på ojämlikheter samt ge barnet en röst.

Davidsson och Juslin (2016) hävdar att för att kunna förstå barns behov och rättigheter behövs en barncentrerad infallsvinkel eftersom barnsynen har en stor betydelse för barnets villkor, utveckling och lärande. (Davidsson & Juslin 2016, 9–10).

Under de senaste 20 åren har begreppet barnperspektiv och barns delaktighet etablerats. Fokus idag ligger på FN:s barnkonvention. Barns delaktighet är ett centralt tema i FN:s barnkonvention. Artikel 12 lyder:

”Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.” (Unicef)

I artikel 13 står det:

”Barnet ska ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.” (Unicef)

Förutom i barnkonventionen lyfts detta även fram i Barnskyddslagen. Barnskyddslagens 5 § anger att barn och unga personer, enligt ålder och utvecklingsnivå ska få ta del av information som berör dem samt ha möjligheten att säga sin åsikt i beslut (Finlex). Detta innebär också att barnet har rätt till att erhålla information på ett sådant sätt att hen förstår innehållet. Barnet har därtill rätt att veta vem det är som tar beslut (Barnombudsmannen 2013, 9–10). När ett barn inte känner till sina rättigheter kan det resultera i att barnen utsätts för våld, diskriminering eller andra kränkningar. Barn som känner till sina rättigheter visar respekt för andra barn och deras rättigheter (Gustavsson & Wulff 2011, 6).

3 Kvalitetskriterier inom anstaltsvård

Här presenteras tidigare forskning och litteratur inom området utgående från tre centrala faktorer som lyfts fram i LAPE-handboken (Backman et al. 2018). Dessa centrala faktorer är: handledarnas/egenhandledarnas roll, multiprofessionellt samarbete samt olika mätare som kan användas för utvärdering. Teorierna rör således det som händer innanför väggarna på en barnskydds-enhet, hur det konkreta arbetet gestaltar sig och hur man kan utvärdera

verksamheten. Utgångspunkten har varit att lyfta fram teorier som tangerar det resursförstärkande. De teoretiska utgångspunkterna har således hämtats från olika håll men inledningsvis har vi utgått från de källor som lyfts fram i rapporten för styrning och övervakning av vården utom hemmet. De faktorer som tangeras i handboken är barncentrerade och baserade på barnets rättigheter. Det passar bra ihop med examensarbetets föreställning om tanken på det resursstarka barnet.

3.1 Egenhandledararbete

Egenhandledarna/handledarna nämns som en av de enskilt viktigaste faktorerna för en god anstaltsvård (Backman et al. 2018, 49). Egenhandledarens arbetsbeskrivning har under åren utvecklats och även om egenhandledarens arbetsbeskrivning skiljer sig åt på olika barnskyddsenheter så har egenhandledarna idag ett mera omfattande ansvar för barnet än tidigare. Till egenhandledarens uppgifter hör bland annat planering av vården i ett multiprofessionellt team, upprätthållande av kontakter till barnets anhöriga och att bevaka barnets intressen. Grundtanken är att egenhandledaren ska vara den i personalen som står barnet närmast. Genom att kontinuerligt arbeta tätt med barnet under hela placeringen skapas förutsättningar för en god relation mellan egenhandledare och barn. Egenhandledarens roll beskrivs som en ställföreträdande förälder inom anstaltsvården. Tanken är inte att egenhandledaren ska konkurrera med barnets anhöriga, men att rollen till viss del ska påminna om ett föräldraskap. Varje klient har en eller flera egenhandledare som har ett större ansvar för klientens individuella vård än övriga handledare. Egenhandledaren kan även gå under begreppet egenvårdare eller egen vuxen eftersom det inte finns någon överenskommen benämning på detta uppdrag inom barnskyddsenheterna i Finland. På finska används både *omaohjaaja* och *omahoitaja*. (Madsen 2006).

För att skapa en god relation mellan egenhandledaren och barnet krävs tid. Egenhandledaren behöver tid för att planerligt kunna skapa en förtroendefull relation som baserar sig på en god växelverkan och dialog. Även om egenhandledaren ofta är den som känner barnet bäst och som har helhetsansvaret för barnets utveckling är egenhandledaren ändå inte ensam i sitt arbete utan har stöd av sitt team och sina kolleger (Harder, Knorth & Halverboer 2012, 2).

Förutom tid önskar också barn och ungdomar som blir placerade att de vuxna ska ha kunskap och motivation att bemöta dem. Många placerade barn och ungdomar upplever att dåliga erfarenheter som dåligt bemötande, opålitlighet och otrygghet, åtminstone delvis kan ersättas

av det förtroende som uppstår mellan dem och en vuxen som är empatisk, ärlig och tydligt visar att de tycker om sitt arbete. Känslan av delaktighet fungerar resursförstärkande. Genom små påverkningsmöjligheter, som att välja en plansch till sitt rum eller andra småsaker, stärks känslan av att barnet eller ungdomen kan påverka sin omgivning och på det sättet känner de sig även mera delaktiga. (Väljörvi 2019, 60–61)

Genom ett gott förhållande mellan egenhandledaren och barnet skapas förutsättningar för den professionella att på ett resursförstärkande sätt arbeta med barnet. En god relation mellan egenhandledaren och barnet skapas inte genom enskilda event eller händelser utöver det vanliga, utan istället av vardagliga, kontinuerliga erfarenheter av att barnet kan lita på en vuxen. Detta kan även fungera som reparerande upplevelser som ökar tilliten till andra människor. När barnet ser att de kan lita på en vuxen, ökar deras förtroende och syn på andra människor i omgivningen. (Kyrönseppä, Rautiainen & Airio 1990, 52)

Berglund lyfter fram ett liknade resonemang i sin bok *Social Pedagogik – I goda möten skapas goda skäl* (2000, 18–19). Berglund hävdar att det är i ”mötet” mellan barnet och handledaren som det skapas förutsättningar för att nå fram och komma barnet nära. Berglund poängterar att handledaren inte bör se på de placerade barnen som offer och framhåller vikten av att identifiera barnets egen inneboende kapacitet, kompetens och styrka. Det som barnet dock kan behöva hjälp med är att synliggöra sina läkande resurser. Handledaren bör möta barnet som en kompetent aktör och utnyttja barnets egen vilja och motivation som en kraftkälla. Berglund fortsätter med att återge hur inga av de barn han mött i sina studier säger sig ha blivit ”botad” av en metod på den plats de blivit placerade. Barnen lyfter istället fram “någon som förstått dem, lyssnat på dem eller ställt upp för dem”, någon som kontinuerligt funnits där och “att det hela skett utanför ramarna för själva tjänsteuppdraget” (Berglund 2000, 18). Berglund belyser att barn ofta är mycket medvetna om sina problem och brister och de är samtidigt omedvetna om deras resurser och talanger. Det finns därför enligt Berglund ingen poäng i att bekräfta och kanske även förstärka en redan dålig självbild hos barnet (Berglund 2000, 20).

Berglund myntar och använder begreppet “den kompetenta aktören” just för att de barn han följt i sin forskning visat upp många kompetenta sidor och livskraft. Han lyfter fram hur barn med riktigt dåliga odds skapat livskvalitet genom att omdefiniera sig från problembarn till “en kompetent aktör”. Handledarens roll handlar således mycket om att genom ett socialpedagogiskt förhållningssätt hjälpa barnet att hantera sina problem, leva med dem,

göra svårigheter till livserfarenheter och bidra till självstyrda lösningar (Berglund 2000, 14–16).

3.2 Multiprofessionellt samarbete

Enligt Isoherranen (2005, 33) är termen multiprofessionellt samarbete ett begrepp som beskriver olika samarbetsformer- och arbetssätt. Det multiprofessionella samarbetet innebär att parter med olika expertis jobbar tillsammans för att uppnå ett gemensamt mål. Det handlar om ett klientorienterat förhållningssätt där man ser klienten som en helhet (Isoherranen 2005, 14). Inom socialvården möter man idag allt mer komplexa problem där enbart en yrkesgrupps kunskap inte alltid är tillräcklig. Det multiprofessionella samarbetet har blivit vanligare och präglar diskussionen om framtida scenarier (Isoherranen 2012, 10).

Multiprofessionellt samarbete berikas av att olika yrkesgrupper deltar och möjliggör att nya insikter och synvinklar lyfts fram. Den gemensamma kunskapen förutsätter att varje medlem känner till sitt eget specialkunnande och bidrar med den egna expertisen (Isoherranen 2005, 3). Multiprofessionellt arbete kan försvåras av att de professionella inte känner till varandras förmågor och således inte kan använda kunskapen till godo. Att känna till de övriga medlemmarnas expertis samt att ha tillit till varandra är väsentligt i syfte att uppnå ett bra teamarbete (Isoherranen 2012, 156). När man arbetar multiprofessionellt uppstår det vanligen ett behov av att tillsammans klargöra eller också definiera arbetsroller på nytt för att öka effektiviteten (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 36). Med det multiprofessionella samarbetet når man vanligtvis ett bättre slutresultat än om alla arbetade enskilt. Därtill kan man också lyfta fram att ett multiprofessionellt arbete även stärker medlemmarnas egna kunnande (Isoherranen 2005, 15).

Timonen-Kallio (2018, 156) lyfter fram i sin forskning under rubriken *Interprofessional collaboration between residential child care and mental care practitioners: A cross-country study in six European countries* vikten av att barnskyddet skulle ha ett närmare och mer omfattande samarbete med mentalvården. Timonen-Kallio betonar vikten av psykiskt välmående för att de placerade barnen ska kunna hitta en inneboende kraft och finna konstruktiva och nyskapande copingstrategier (Timonen-Kallio 2018, 157).

Handledarnas utbildning varierar vid de finländska barnskyddsmyndigheterna. Förväntningarna och kraven på kompetens hos den yrkesutbildade personalen inom barnskyddets

institutionsvård är relativt oklar men lyder under Lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005). Timonen-Kallio (2018, 157) resonerar kring hur handledarnas olika utbildningsbakgrund eventuellt påverkar negativt på hur samarbetsparterna upplever handledarnas professionalitet. I förlängningen kan det resultera i brister i det multiprofessionella samarbetet och fenomen som att information inte utbyts i tillräckligt hög grad. Hon betonar att de existerande behörighetskraven för handledarna borde synliggöras mer och även att det socialpedagogiska arbetet som handledarna utför borde få högre status (Timonen-Kallio 2018, 157–158).

Eronen och Laakso (2016) har kartlagt den senaste tidens internationella forskning kring arbetsmetoder som används vid barnskyddsenheter. De lyfter särskilt fram att klarare och tydligare definitioner av kompetens och utbildningsnivå behövs inom institutionsvården. Dessutom betonar Eronen och Laakso också att den multiprofessionella personalen i större grad bör dela med sig av sina erfarenheter och samarbeta samt att det borde göras fler satsningar på specialutbildade handledare.

I LAPE-handboken (Backman et al. 2018, 49) lyfter skribenterna fram vikten av det multiprofessionella samarbetet. Skribenterna betonar att enbart anstaltsvården inte räcker för att tillhandahålla stödåtgärder för de placerade barnen, ett samarbete med olika aktörer är en förutsättning för kvalitetsmässig anstaltsvård. Till exempel skola, psykiatri och hälsovård ingår i detta multiprofessionella team.

Under placeringen sköts barnets ärenden av en socialarbetare som samarbetar både med barnet, dess föräldrar samt med barnskyddsenshetens handledare. Till det multiprofessionella teamet kan också räknas en så kallad fleraktörsgrupp. I fleraktörsgruppen kan förutom socialarbetaren till exempel vårdpersonal, personal från bildningsväsendet, polis samt personal från missbrukarvården ingå. Syftet med gruppen är att skapa ett mer effektivt och fungerande samarbete där stödet till barnet kan ges snabbare samt att en överblick och en gemensam plan har möjlighet att växa fram. LAPE-handboken lyfter också fram att i framtiden är en tydlig målsättning att även familjerna och närstående nätverket ska få en mer aktiv roll i fleraktörssamarbetet (Backman et al. 2018, 51–56).

Vinnerljung (2015, 5) hävdar vidare att institutionsvistelsen där fokus enbart ligger på de placerade barnen sällan räcker för att få till stånd någon varaktig förändring. Vinnerljung lyfter fram att även om institutionsbehandlingen varit framgångsrik för barnet så går effekten förlorad när barnet sedan återvänder till hemmet. Om det ska uppstå varaktiga förändringar måste man arbeta även med familjen redan från början. Bristande inkludering av föräldrar

utgör det största hindret för att de resultat som uppnåtts under placeringen ska bestå (Vinnerljung 2015, 5).

3.3 Mätare för utvärdering

Utvärdering är ett sätt att mäta resultat eller utveckling, men utvärdering är inte alltid bara efterhandsbedömning. Utvärdering kan även vara en process där man utvärderar på förhand eller under tiden något pågår (Blom, Morén & Nygren 2011, 17–18). Barnets roll vid utvärdering ska inte underskattas. Som tidigare nämnts i kapitel 3.1 har delaktighet en stor resursförstärkande betydelse för barnet och att ge barnet möjlighet att föra fram sin egen röst gör även utvärderingen i sin helhet mer trovärdig.

Genom att ta med barnet i utvärderingen och göra dem delaktiga har man ett utgångsläge där barnet känner att denne har möjlighet att själv påverka sin situation. Ifall man tillsammans med barnet reflekterar över problemsituationen genom att dela tankar, känslor och erfarenheter kan man få en större förståelse för situationen (Peitola 2005, 33). Vissa element i utvärderingen kan i själva verket bidra till en god inverkan på själva problemlösningsprocessen (Bloom 1999, 198).

På en barnskydds-enhet är barnets klientplan av avgörande betydelse. Det är ett centralt dokument som styr vården utom hemmet. Planens förverkligande och uppföljning sköts av den socialarbetare som ansvarar för barnets ärenden (Backman et al. 2018, 40). Baserat på klientplanen görs det upp en vård- och fostringsplan på enheten där barnet är placerat:

”Platsen för vård utom hemmet ska vid behov i samråd med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter komplettera klientplanen med en särskild plan för vård och fostran...
...Syftet med planen för vård och fostran är att åskådliggöra målen i klientplanen och att detaljerat beskriva hur barnets behov möts medan ett gott bemötande av barnet tryggas. Planen för vård och fostran ska göras upp tillsammans med barnet” (Barnskyddslag 2007/417 § 30)

Inom vården utanför hemmet finns det flera olika uppföljningsmetoder som används i utvärderingen av barnets situation. Exempel på uppföljningsmetoder är bland annat utvärderingssamtal, respons, blanketter, enkäter osv. LAPE-handboken (Backman et al. 2018) betonar vikten av att alla barnskydds-enheter har tillgång till mätare för uppföljning och utvärdering. Ur ett resursförstärkande perspektiv är det även centralt att barnet själv deltar i utvärderingen. Ur handledarnas synvinkel har utvärderingen också en stor roll. De

olika uppföljningsverktygen och utvärderingarna kan bidra till ett mer reflektivt förhållningssätt till arbetet och även bidra med mer motivation (Backman et al. 2018, 49).

Egenhandledarens roll är stor när det gäller att mäta effekten av vårdarbetet genom utvärdering. Ifall effekten av utvärderingsarbetet inte framkommer i processen mellan handledaren och barnet, så framkommer det inte på någon annan nivå heller. Kunskap om barnets behov, problematiska livssituation och information om vilka tjänster som kan utnyttjas är väsentliga för handledarens möjligheter att utvärdera arbetet med barnet. Det finns olika metoder av utvärdering inom barnskyddet och få av dessa är systematiska. Istället utnyttjar man ofta metoder som självutvärdering och observation (Olmiala 2008, 46).

Ohlman (2014) lyfter fram hur den systematiska uppföljningen av socialvårdens verksamhet är en förutsättning för att kvalitetssäkra verksamheten. Den systematiska uppföljningen handlar om att dokumentera klientarbetet för att kunna följa upp hur det går. Syftet är att utveckla och förbättra verksamheten. Det finns många fördelar med den systematiska uppföljningen, här kan man bland annat nämna nyttan med den individuella uppföljningen, det vill säga det direkta arbetet med barnet men också nyttan för verksamheten. Ohlman poängterar att ett viktigt skäl för att använda systematisk uppföljning är just den klarhet den ger av verksamheten och i förlängningen den nytta som den medför klienterna. Den systematiska uppföljningen kan också vara till nytta för skapandet av nya arbetssätt, grundade på det egna arbetet och dess resultat. (Ohlman 2014, 7).

4 Metod

Den allmänna litteraturstudien beskriver och analyserar studier (Forsberg & Wengström 2008, 29–30). Syftet med vår litteraturgenomgång är att sammanställa en beskrivande bakgrund som motiverar vår empiriska studie. Vi inledde därför examensarbetsskrivandet med en allmän litteraturstudie för att bli belästa inom området. Utgående från examensarbetets syfte och frågeställningar hittade vi central forskning som senare kom att påverka vårt upplägg av vår studie, dvs. fokusgruppsintervjuerna.

Till en början var vi inställda på att främst granska relevanta vetenskapliga artiklar på olika databaser genom nedan nämnda sökord (kap 4.2) men efter hand upptäckte vi ett annat effektivt sätt, dvs. att läsa tidigare forskning som tangerade examenarbetets ämnesområde och därigenom få inspiration till evidensbaserad forskning. Fokus ligger på forskningens syfte, metod och resultat men framförallt resultaten har prioriterats eftersom dessa bidrar till eventuella svar på examensarbetets syfte och frågeställning.

Den forskning som vi kom att inkludera i examensarbetets referensram behandlar barnperspektivet, det socialpedagogiska förhållningssättet, resursförstärkande arbetssätt samt rättigheter och delaktighet i anstaltsvården utanför hemmet. I samband med litteraturgenomgången kom vi även över LAPE-handboken (Backman et al. 2018). Där betonas tre centrala faktorer som bör beaktas på barnskyddsenheter som vi valde att ta fasta på. Dessa kom att påverka upplägget för vår egen undersökning.

4.1 Urval

Syftet med urvalskriterierna för en litteraturstudie är att hitta forskning som ökar möjligheterna att förklara, beskriva samt skapa förståelse för det fenomen man vill undersöka. Det gäller att hitta och inkludera så mycket relevant forskning som möjligt men samtidigt är det också viktigt att begränsa materialet. Urvalskriterier handlar därmed om att skribenten väljer forskningsmaterial utgående från det hon kan hitta, utgående från de krav som ställts och resulterar i inkluderat respektive exkluderat material. (Forsberg & Wengström 2016, 136). Det är uppsatsens syfte och frågeställning som utgör grunden för det inkluderade urvalet (Friberg 2008, 119).

I examenarbetets litteraturstudie har vi inkluderat forskning som ger ett perspektiv på arbetssätt som upplevdes vara resursförstärkande för utsatta barn på barnskyddsenheter. Våra sökord på svenska var: ”placerade barn”, ”barns delaktighet”, ”resursförstärkande metoder”, ”egenvårdare”, ”egenhandledare”, ”multiprofessionell”, ”interprofessionell” på engelska: “participation”, “institutional care”, “institutional care for children”, “residential child care”, ”evaluation”, ”interprofessional” och på finska sökorden “sijaishuolto”, “moniammatillinen yhteistyö”, ”arviointi”, ”omaohjaaja”, ”omaohjaajuus” samt ”omahoitaja”.

Ett urvalskriterium är att det ska vara de professionellas åsikter, inte de placerade barnens eller deras föräldrars. Centralt för urvalet var också att avgränsa materialet tidsmässigt. Vi har i urvalet av litteratur försökt använda oss av så nya källor som möjligt. Vi avgränsade vår sökning till artiklar som har skrivits på 2000-talet och använde oss av både internationell samt finländsk forskning. En stor del av de artiklar som skrivits under 2000-talet fanns tillgängliga på internet. Vi har även försökt använda oss av källor som funnits tillgängliga i "full text". Litteratursökningen baserade sig på kostnadsfritt material och därför begränsas tillgången på bland annat artiklar i full text. All litteratur vi använt oss av är skriven på 2000-talet med ett par undantag.

4.2 Fokusgruppsintervju

Syftet med en fokusgruppsintervju är att samla in kvalitativa data till exempel kring attityder, och värderingar. Fokusgruppsintervjuer kan användas som ett kartläggningsverktyg där man utgår från gruppens bedömning om vad som är viktiga faktorer i en viss fråga. Fokusgruppsintervju är en form av intervju där en mindre grupp individer samlas och diskuterar kring ett gemensamt ämne. Det är viktigt att ämnet som behandlas är gemensamt, aktuellt och bekant för de som medverkar i intervjun. Fördelen med fokusgruppsintervjuer är att de bygger på dialog och delaktighet. Metoden kan användas som enda insamlingsmetod, men det är också vanligt att den kompletterar andra insamlingsmetoder. (Morgan, 1997, 6)

Morgan betonar interaktion mellan både gruppmedlemmarna såväl med forskaren, och beskriver fokusgruppsintervjun på följande vis: *"...a research technique that collects data through group interaction on a topic determined by the researcher. In essence it's the researcher's interest that provides the focus, whereas the data themselves come from group interaction"* (Morgan, 1997, 6).

Morgan (1997, 47) hävdar också att intervjun bör byggas upp runt temaområden med specificerade följdfrågor. Det är viktigt att ha tydliga öppnings- och avslutningsfrågor. Öppningsfrågan ska vara lätt att besvara och väcka intresseintresse, avslutningsfrågan kan handla om att gruppdeltagarna får ge sina sista utlåtanden (Morgan, 1997, 50–51).

4.3 Kvalitativ innehållsanalys

I bearbetningen av intervjumaterialet har vi använt oss av en kvalitativ innehållsanalys, eftersom vi anser att en sådan metod öppnar för tolkningar av materialets innehåll på det mest ändamålsenliga sättet givet vår undersöknings syften och frågeställning. Forsberg och Wengström (2016, 29) hävdar att en kvalitativ innehållsanalys kännetecknas av analyser och beskrivningar av undersökningen.

Vi började med att lyssna igenom vårt material flera gånger för att skapa oss en helhetsbild, innan vi påbörjade kodningen av materialet. En kvalitativ analys av material som samlats in genom intervjuer handlar mycket om tolkningar, detta kan i sin tur innebära tolkningssvårigheter. För att göra tolkningarna mer tillförlitliga är det en styrka att vi varit två personer som gjort tolkningar och kategoriserat svaren. Kodningen gjordes genom att skriva ner de ord, meningar och stycken som vi ansåg intressanta, relevanta eller som tangerade något av det som framkommit i teoridelen av detta arbete. Kodningen gjordes med den teoretiska referensramen i åtanke. Därefter valde vi att välja ut de koder som vi ansåg vara viktigast och grupperade dessa i kategorier och teman. De flesta koderna användes inte, men de som vi valt ut och grupperat bildar underrubrikerna i resultatredovisningen i kap. 5. Utgående från examensarbetets syfte väljs relevanta delar ur materialet ut.

Vi har klassificerat det insamlade materialet efter återkommande teman och sökte främst efter teman kring hur handledarna beskriver att de jobbar resursförstärkande. Handledarnas egna berättelser om deras upplevelser och erfarenheter förmedlar en trovärdig bild av hur deras verklighet ser ut. De teman som vi genom kodningen hittade i fokusgruppsintervjuerna genom upprepade lyssningar kan grupperas enligt följande rubriker: *Ett resursförstärkande handledarskap, samarbete med andra aktörer samt uppföljning och utvärdering*. Vi har slutligen fört en analytisk diskussion utgående från den teoretiska referensramen.

Det är mot bakgrunden av den tidigare redogjorda teoretiska förförståelsen som databearbetningen och senare analysen gjorts. Vår ambition har varit att genom analys av empirin och genom en fördjupning i forskning hitta mönster som beskriver arbetssätt som används för att stärka barnens egna resurser.

4.4 Tillvägagångssätt

I detta examensarbete har vi valt att fokusera på handledares erfarenheter på två separata barnskyddsenheter i Österbotten. På enheterna bor barn som är placerade via omhändertagning eller inom öppenvården. Behörighet för arbetet som handledare på enheterna är lämplig utbildning inom social- och hälsovård enligt Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården 817/2015.

De handledare vi valt till gruppintervjun har samtliga minst två års arbetserfarenhet, inblick i vilka arbetssätt som används på enheterna samt tillräcklig erfarenhet för att känna sig trygga i sin arbetsroll. Detta bidrar till att de på ett mera bekvämt sätt kan diskutera kring de frågor som ställs i intervjun.

Bekvämlighetsurval föll sig naturligt eftersom bägge examensskribenterna arbetar på varsin barnskyddsenhet och därför har personlig tillgång till respondenter. Bekvämlighetsurval innebär att man använder sig av respondenter som finns lätt tillgängliga. En av fördelarna med bekvämlighetsurval är att intervjuerna ofta kan bli mera flytande och diskussionen tenderar att bli mer öppen om respondenterna känner sig bekväma i situationen. En av nackdelarna är ändå att det är svårt att göra generaliseringar eftersom respondenterna representerar en väldigt smal del av branschen. (Bryman 2012, 201)

Frågor ställdes kring vilka arbetssätt som, baserat på handledarnas erfarenhet, fungerar i syfte att stöda barnets egna resurser på barnskyddsenheterna. Fokusgruppsintervjun genomfördes med tre respondenter från vardera enheten i två olika grupper. Antalet respondenter begränsades till totalt sex för att alla skulle få tillräckligt utrymme i diskussionen samt att tillräckligt många skulle ge sin syn på frågorna. Öppna frågor ställdes och respondenterna fick fritt berätta och diskutera. Som redan nämnts i detta arbete så är en fokusgruppsintervju en form av intervju där en mindre grupp individer samlas och diskuterar runt ett gemensamt ämne. Det är viktigt att ämnet som behandlas är gemensamt, aktuellt och bekant för de som medverkar i intervjun. Fördelen med fokusgruppsintervjuer är att de bygger på dialog och delaktighet. Förhoppningen är att detta ska ge oss mer djupgående svar och att diskussionen blir mer omfattande och bred.

Respondenterna har olika lång erfarenhet av arbetet som handledare, består av både män och kvinnor och är även i olika åldrar. Förhandsinformation gavs till respondenterna i form av vilka ämnen som skulle diskuteras, en beskrivning av hur intervjun skulle genomföras, vad som efteråt händer med materialet samt vilka andra respondenter som skulle delta i intervjun.

Respondenterna informerades även om att examensarbetet troligtvis kommer att publiceras. Även syftet med intervjun och arbetet beskrevs för respondenterna innan intervjutillfället. Vi gav vår syn på begreppet ”resursförstärkande” innan själva intervjun påbörjades för att respondenterna skulle ha en gemensam förståelse för begreppet. Respondenterna bjöds in till intervjutillfället som spelades in med deras tillåtelse. Respondenterna hade möjligheten att tacka nej till att medverka i intervjun, men alla tillfrågade valde att ställa upp. Materialet är konfidentiellt och respondenternas identitet avslöjas inte. Respondenterna ombads hålla diskussionen inom gruppen och ej föra vidare det som diskuterats. Det inspelade materialet genomlyssnades flera gånger och användes sedan i examensarbetets resultatredovisning (kap. 5). Det är även skäl att poängtera att materialet raderades permanent efter att analysen gjorts.

Det fanns en risk att respondenterna skulle känna sig otrygga med att diskutera arbetsätt tillsammans med handledare från en annan enhet eftersom det är två konkurrerande barnskyddsenheter. Med minst två års arbetserfarenhet förväntas respondenterna ha tillräcklig kunskap och erfarenhet av sitt arbete för att vara trygga i sin arbetsroll som handledare och därför kunna diskutera fritt. Eftersom coronapandemins utbrott sammanföll med tidpunkten för fokusgruppsintervjun beslöt vi oss, efter noggrant övervägande, att dela upp de sex respondenterna i två grupper.

En av oss hade rollen som moderator medan den andra hade en iakttagande roll samt ansvarade för tekniken. Moderators roll var att utgå från ett antal förutbestämda frågor (se bilaga), men även ha friheten att ställa följdfrågor och be respondenterna förtydliga och utöka sina svar. Frågorna fungerade som stöd åt moderatören som hade möjligheten att fritt omformulera dem. Moderatören var även ansvarig för att hålla diskussionen till ämnet och avgöra när en fråga var färdigbehandlad. Moderatören deltog inte med egna åsikter i intervjutillfället. Den som ansvarade för tekniken iakttog endast diskussionen.

4.5 Forskningsetiskt förhållningssätt

Ett forskningsetiskt förhållningssätt förutsätter att ärlighet och öppenhet genomsyrar hela arbetet. Referenser som används ska redovisas och oavsett om resultatet speglar skribenternas egna åsikter eller inte så ska det redovisas på ett ärligt och tydligt sätt. Respondenternas identitet ska skyddas och anonymiseras så att de inte kan kännas igen. De

har även rätt att få förhandsinformation innan intervjuens genomförande. (Forsberg & Wengström 2016).

Rådet för yrkeshögskolornas rektorer (Arene) har gett ut rekommendationer om hur man inom humanvetenskapen ska förhålla sig forskningsetiskt i skrivandet av examensarbete. Yrkeshögskolan Novia har valt att förbinda sig till dessa rekommendationer, liksom vi i detta examensarbete. Förutom Arenes rekommendationer utgår vi även från de fyra olika forskningskriterier som rekommenderas av Wenemark (2017). Dessa är:

- Informationskrav, vilket innebär att respondenterna fått förhandsinformation om vilken typ av intervju som kommer att göras och vilken deras roll, samt uppgift, är.
- Samtyckeskrav innebär att alla respondenter ska medverka frivilligt i intervjun. De ska även ha möjligheten att ändra sig och avsluta intervjun ifall de vill.
- Konfidentialitetskravet innebär att alla respondenter garanteras anonymitet och att det som de säger under intervjun kommer att behandlas på ett konfidentiellt sätt.
- Nyttjandekravet innebär att respondenterna får information om syftet med både arbetet i sin helhet, men också att intervjuens syfte förklaras mera ingående.

Eftersom detta är ett examensarbete där vi fokuserar på personalens erfarenheter av vilka arbetssätt som fungerar resursförstärkande för barnet så fungerar de handledare vi intervjuar som barnets röst i resultatet.

5 Resultatredovisning

I detta kapitel redovisar vi examenarbetets resultat. Vi har delat upp intervjuaren i olika delar och lyft fram teman utgående från de citat som framträder ur svaren. Vi har valt att behandla resultatet homogent även om fokusgruppsintervjuerna var två till antalet. Citaten som används i detta kapitel har framkommit i materialet från fokusgruppsintervjuerna. Vi har valt att inte knyta citaten till någon specifik respondent eftersom vi vill garantera deras

anonymitet. Dessutom anser vi inte att det är relevant för examensarbetet vilken respondent som sagt vad.

5.1 Ett resursförstärkande egenhandledarskap

I detta kapitel presenteras de resultat vi har fått som lyfter fram egenhandledarens roll i det resursförstärkande arbetet på barnskyddsenheter. De flesta av respondenterna kände till begreppet resursförstärkande, men något överraskande var det även en av respondenterna som aldrig hade hört ordet förut.

5.1.1 Delaktighet

Delaktighet är ett återkommande tema i resultatet om vad som fungerar resursförstärkande. Ett sätt att få barnen att känna sig delaktiga är att involvera dem i vardagliga saker och bjuda in dem även i det praktiska arbetet som görs på enheterna.

”De blir ju delaktiga bara man tar med dem i det man gör.”

Respondenterna lyfter fram vikten av att barnets åsikt tas i beaktande både i stort och smått.

“De får ju vara med och välja vad vi ska äta och inreda sina egna rum. Deras önskemål tas ju nog i beaktande i nästan allt.”

Alla respondenter är överens om att barnen är delaktiga även i dokumentationen som delas med utomstående. Barnet får ta del av dokumentationen och även föra in egna kommentarer. Innan dokumentationen skickas ska de barn som är tillräckligt gamla skriva under själv. En av respondenterna anser att genom att barnen får ta del av och veta vilken dokumentation som förs om dem, uppstår ett förtroende.

“De kan ju lita på vad vi skriver om de får se vad vi skickar.”

5.1.2 Relationer

För att resursförstärkande arbetssätt överhuvudtaget ska kunna användas på en barnskydds-enhet, så krävs det bra relationer mellan egenhandledarna och barnet.

”En bra relation till barnet är ju jätteviktigt om man ska komma någonvart.”

En av respondenterna anser att ett av de mest effektiva arbetssätten för att skapa en god relation till barnet är att ta del av deras intressen, och får medhåll av de övriga. Genom att vara närvarande och visa intresse visar man barnet att deras intressen är viktiga för den vuxna. Respondenterna nämner också att detta kan leda till framtida diskussioner mellan egenhandledaren och barnet.

“Bara att stå bredvid och se på när någon rider kan vara jätteviktigt för dem. Att visa intresse och vara engagerad visar ju att man bryr sig om barnet.”

Respondenterna betonar vikten av att vara genuint intresserad av sitt arbete och hur detta återspeglar sig i arbetet med barnen. Genom att vara aktiv, intresserad och nyfiken på barnen och deras intressen visar man att man bryr sig om dem. Ärlighet och förtroende är något som respondenterna återkommer till. Ett av sätten kan vara att göra barnens röst hörd.

”Vi hör ju vad de säger och för vidare det till exempelvis socialarbetaren, så på det sättet kommer ju deras tankar och åsikter fram.”

Respondenterna hade svårt att namnge metoder som används inom enheten som fungerar resursförstärkande och nämnde istället lyssnande och dialog i ett vardagligt sammanhang när de fick frågan om vilka metoder som används.

”Lyssnande. Och dialog. Att lyssna är nog viktigt.”

Lyssnande och dialog nämndes inte som metoder i sammanhanget utan som sätt att skapa en god relation till barnet.

5.1.3 Kommunikation och dialog

En av respondenterna nämner dialogen som väldigt viktig. Förutom en god kommunikation, måste man som egenhandledare kunna lyssna.

“Man måste kunna höra mellan raderna, vara lyhörd”.

Alla respondenter uttrycker att uppmuntran och beröm är något som används dagligen i arbetet, med en tanke om att barnen ska få en känsla av att både vara sedd, men även att de är bra. En av respondenterna tycker att det är viktigt att som vuxen kunna uttrycka sin uppskattning för barnet, men är samtidigt osäker om det är professionellt att göra så.

“Jag tycker att man måste kunna säga: Jag tycker om att vara med dig, men samtidigt undrar man ju om man får göra det?”

Ovanstående citat resulterar i en diskussion om huruvida man kan uttrycka sig så som handledare, utan att tumma på professionaliteten? Två av respondenterna tycker absolut att man bör uttrycka sig så åt barnet. Att få ett barn att känna att någon vill umgås med dem är väldigt resursförstärkande och en grund att stå på och därför vore det oprofessionellt att inte säga det, anser de. En annan sak som två av respondenterna nämner i olika sammanhang är att som vuxen tacka barnet.

“Att säga tack är också väldigt viktigt.”

En av respondenterna anser att genom att tacka barnet så visar man som vuxen uppskattning och respekt för något som barnet har uträttat, vilket stärker deras känsla av att kunna saker vilket fungerar resursförstärkande.

5.1.4 Struktur

Ett sätt för att skapa en god relation till barnet som nämns av respondenterna är att ta sig tid. Tid är något som framkommer flera gånger under intervjutillfället i flera olika kontexter. Att ge av sin tid är något som upplevs som värdefullt för barnet, men som samtidigt är svårt att lyckas genomföra enligt en av respondenterna och får medhåll av de övriga. Gemensamma stunder egenhandledaren och barnet emellan upplevs som speciellt viktiga. Det framkommer i resultatet att handledartiden är något som kräver initiativ av handledarna.

“Alla handledare måste ta sig den där tiden, för annars blir det inte av.”

I resultatet framkommer det att det är svårt att i vardagen hitta egen tid med sitt eget barn som egenhandledare. Två av respondenterna önskar tydligare struktur kring ordnandet av egenhandledartid. Vikten av den gemensamma tiden mellan egenhandledare och barnet är också något som lyfts fram som en viktig del i kapitel 3.1 i detta arbete.

Ingen av respondenterna tycker att egenhandledararbetet är tillräckligt strukturerat och efterlyser bland annat avsatt tid för egenhandledartimmar, där de kunde ta sig tid att umgås enskilt med sitt eget barn. En diskussion om hur ofta det borde vara inplanerat egenhandledartid uppstår. Trots viljan att ordna egenhandledartid, lyfter respondenten även upp ett strukturellt problem kring genomförandet.

“Det borde nog vara minst en gång i månaden, eller åtminstone en gång per arbetslista. Men det är nog så svårt att ordna, eftersom de har så mycket annat så det blir nog svårt att få med dem just då.”

Respondenterna uttrycker en vilja att ha mer egenhandledartid, men verkar ha resignerat inför det faktum att det ofta är svårt att ordna. I ovanstående citat är det barnens fritidsintressen som upplevs konkurrera med egenhandledartiden.

Diskussionen kring huruvida egenhandledartimmar går att schemalägga avslutas med ytterligare fokus på problematiken och även här uppstår känslan av att handledarna har gett upp kring möjligheten att ordna regelbundet återkommande egenhandledartid.

“Det är ju nog en bra sak, men det är ju omöjligt att förverkliga.”

En annan sak gällande strukturen med egenhandledararbetet som kommer upp under intervjun är kommunikationen mellan handledarna. Varje barn har två egenvårdare, men kommunikationen mellan dessa är inte alltid tillräcklig enligt respondenterna.

“Det är ibland svårt att veta vad den andra gjort med barnet när man träffas så sällan. Ibland tror man ju också att den andra gjort saker fast det kanske inte alltid är så”.

Det finns alltså en reell risk att saker blir ogjorda eftersom egenhandledarna inte har möjlighet att träffas och diskutera kring barnet. Även här finns det ett strukturellt problem som kunde lösas genom att ge egenhandledarna mera arbetstid för att koordinera sitt arbete.

5.2 Samarbete med andra aktörer

Hur beskriver handledarna då det multiprofessionella samarbetet? På frågan *vilka professionella samarbetspartners fungerar resursförstärkande i barnets omgivning* nämner respondenterna bland annat skolan, mentalvårdsbyrån, psykoterapeuter och den kommunala socialbyrån.

5.2.1 Det sociala nätverkets betydelse

Enbart vården på barnskyddsenheten och dess stödåtgärder räcker inte alltid till. En av respondenterna lyfter fram skolans betydelse för barnets självförtroende och samhörighet men poängterar också att tron på sig själv och sina förmågor förstärks även genom en aktiv fritid.

“Det är för att vi har tät kontakt med föräldrar och skola som vi vet när det behövs extra beröm eller att det faktiskt har gått bra på flera ställen.”

Respondenten nedan resonerar kring vikten av samarbete och ett tätt nätverk mellan de aktörer som barnet kommer i kontakt med. Det gäller både det professionella samarbetet med till exempel terapeuter och skola och det “oprofessionella” samarbetet med till exempel föräldrar och fotbollstränare.

“Eftersom man har så tät kontakt med alla runt barnet blir det ju att man vet hur det ligger till överallt. Bland annat fotbollstränaren och barnets föräldrar bidrar.”

En majoritet av handledarna anser att de samarbetspartners som enheten “anlitar” fungerar resursförstärkande för de placerade barnen. Respondenten nedan beskriver samarbetet med mentalvården och lyfter särskilt fram familjeterapin.

“Vi har haft väldigt bra erfarenhet av så kallad familjeintervention vid mentalvårdsbyrån, det har varit bra just för att hela familjen har varit involverad.”

5.2.2 Ett tillräckligt gott samarbete?

Respondenten nedan beskriver arbetet med de placerade barnens familjer på följande vis:

“Det familjearbete som görs på enheten handlar mer om vardagliga saker som att vi tillsammans med barnet besöker föräldrarna, att föräldrarna kan ta kontakt och att man allmänt jobbar kring att upprätthålla en god kontakt till familjen.”

Vad skiljer då arbetet på enheten från de tjänster man anlitar av samarbetspartnernas? En respondent lyfter fram att deras samarbetspartners ofta har ett snävare expertkunnande, är mer professionella, strukturerade och att de har ett tydligt mål. Samma respondent

konstaterar också att det alltid borde vara en utomstående aktör som har ansvar för familjearbetet. Respondenten anser att det eventuellt inte är fördelaktigt att barnskyddsmyndigheten där barnet är placerat utför familjearbetet med den övriga familjen.

Flera handledare lyfter vid intervjutillfället fram att just rörande familjearbetet kan det förekomma oklarheter kring det multiprofessionella samarbetet. Här verkar det finnas frågetecken bland annat gällande vem som gör vad.

“Vi jobbade ju nog också med föräldrarna, eller jobbar eller borde jobba... jag vet inte i vilken utsträckning det var tänkt att vi skulle arbeta med den övriga familjen?”

Handledaren i ovanstående citat beskriver en situation där informationsgången inte fungerar helt ändamålsenligt. Respondenten ger uttryck för en situation där hon är osäker på om hon jobbat på rätt sätt.

Vidare efterlyser nästan alla respondenter att det redan i placeringsskedet borde klargöras tydligare vem som gör vad, dvs. hur det multiprofessionella samarbetet ska se ut i praktiken.

“Även om det inte finns med i avtalet hur vi ska jobba med kontakten till föräldrarna så framgår det ofta i förfrågningarna att de har förväntningar på att man ska jobba med familjerelationen. Det borde lyftas mer fram redan vid det första mötet tillsammans med socialen vilka förväntningar som finns, hur vi jobbar tillsammans med föräldrarna och regelbundet involverar dem i barnets liv.”

Nästan alla respondenter (5 av 6) betonar att det är oklart hur mycket man ska jobba med barnets föräldrar. Det står klart att man jobbar aktivt med barnet genom att involvera föräldrarna, men familjearbetet som kunde tänkas fungera resursförstärkande för hela familjen och tanken om att barnet ska kunna återvända hem känns ofta främmande. En respondent säger att ingenting förändras i familjen om man inte också jobbar med föräldrarna och med familjen som en helhet. Respondenten lyfter fram att det placerade barnet visserligen kan bli mer resursstarkt men att det även krävdes att man jobbade mer aktivt med hela familjen.

Handledaren i citatet nedan understryker starkt vikten av transparens när det gäller dokumentation och uppföljning. Respondenter fortsätter med att förklara att hon för att kunna jobba resursförstärkande gärna skulle vilja ta del av socialarbetarens dokumentation och klientplan i större utsträckning. Hon uttrycker bland annat att hon vill få veta mer om på vilka grunder man tar beslut.

“Det skulle vara bra med mera insyn och mer information. Utan tillräcklig kunskap och information är det mig själv jag skyddar på bekostnad av barnet.”

Respondenten exemplifierar vidare sitt resonemang.

“Jag visste inte bakgrunden till de nya, friare reglerna kring hur en mamma skulle få umgås med sitt barn på vår enhet. Det i sin tur gjorde så att jag inte helt vågade uppmuntra det som i slutändan kunde vara resursförstärkande.”

En bristfällig eller otydlig kommunikation, som i fallet ovan mellan barnets egenhandledare och barnets socialarbetare kan resultera i en situation där man hellre väljer det säkra före det osäkra. Handledaren i följande citat pekar på eventuella orsaker till att det ibland brister i samarbetet.

“Vi har till exempel ett mycket aktivare samarbete med socialen än med barnens terapeuter. Hos oss är det ändå kanske mest jag som ansvarig handledare som har kontakt till socialen och terapeuterna, det är inte alltid helt bra.”

De flesta respondenterna menar ändå att dom har låg tröskel att kontakta personerna i nätverket kring barnet och att man ofta med kort varsel kallar till möte med barnets socialarbetare. En handledare vill särskilt poängtera hur viktigt det är att barnet känner att det tas på allvar och att man för dess sak vidare.

“Det är viktigt att vi som handledare förstår att det som vi hör att barnet har tänkt kring sin situation så för vi också vidare direkt till socialarbetaren, till exempel att jag i en diskussion pratat med ett barn och så har något kommit upp. Det är då viktigt att barnet får känna att någon tar det på allvar och att han eller hon också får vara delaktig i samarbetet och diskussionen med socialarbetaren.”

5.3 Uppföljning och utvärdering

Hur utvärderas arbetet på en barnskyddsenshet och hur viktigt är det med uppföljning och mätinstrument? I detta kapitel redovisas teman kring hur handledarna resonerar kring uppföljning och utvärdering.

5.3.1 Tydligare mål

Det framkommer i intervjuerna att trots att man på båda enheterna använder sig av de uppföljningsmetoder som krävs för verksamheten, dvs. månadsrapporter och daglig dokumentation så anger flera respondenter att uppföljning och utvärdering inte är något högt prioriterat område. Handledarna berättar att de inte alltid ser nyttan med rapporterna och dokumentationen och att det inte alltid känns motiverat med den uppföljning som man i dagsläget använder sig av. Respondenter förklarar vidare att en återkommande utvärdering är tidskrävande och komplicerad och konstaterar att även om de tycker att det skulle vara viktigt så är det inte högprioriterat bland allt det andra jobbet på barnskyddsenheten.

“Vi har inget direkt system på hur vi uppdaterar och följer upp, det handlar ofta om att vi går mer på känsla, typ att nu har vi nog gjort det bra. Jag skulle vilja ha ett mer konkret dokument där jag tillsammans med barnet kan följa med över tid vad som förändrats. Nu just har vi ingen tydlig mätare som skulle möjliggöra att vi kan följa med över tid och se förbättrade siffror och så.”

Citatet ovan pekar på faktumet att den utvärdering och uppföljning som tillämpas idag inte är tillräckligt konkret för att nå uppställda mål.

Barnet måste få känna att de kan påverka sin egen framtid. I citatet nedan lyfter respondenten fram just det resursförstärkande.

“Med tanke på att identifiera och följa med barnets styrkor och resurser så skulle det säkert vara bra att regelbundet ha någon form av utvecklingssamtal tillsammans, det skulle vara bra att både barnet och personalen skulle få se en riktning, ifall något förbättrats eller försämrats.”

Vissa handledare efterlyser någon form av konkret mätverktyg som till exempel en utvärderingsskala, medan andra tänker att det skulle vara fördelaktigare med återkommande dokumenterade samtal. En av de handledare som efterlyste ett konkret mätverktyg i form av en enkät konstaterar samtidigt lite uppgivet att hon under sin långa yrkeskarriär inte ännu kommit i kontakt med ett mätverktyg som i tillräckligt hög grad beaktar barnets syn och delaktighet.

5.3.2 Barnets delaktighet och möjlighet till inflytande

En handledare berättar att barnen ganska långt får vara med själva och utforma sin vardag och beskriver uppföljning och utvärdering som ett förhållningssätt som möjliggör detta.

“Genom att vi hela tiden dokumenterar i Nappula och skriver månadsrapporter så följer vi upp och redogör för barnets önskingar etcetera. På detta sätt får barnet en känsla av att det lönar sig att komma med egna idéer och förståelse för att de dom säger och gör har betydelse. Vi handledare måste lyssna på barnet och tro på barnets egna förmågor för att dom ska kunna känna sig delaktiga.”

Handledaren lyfter fram vikten av uppföljning för att barnets röst ska komma till tals och anser att barnen bör få vara aktiva aktörer i verksamheten. En majoritet av handledarna upplever att barnen på enheterna har stora påverkningsmöjligheter och en respondent uttrycker frustration över faktumet att det verkar vara en allmän missuppfattning att de placerade barnen inte skulle få komma till tals. Samma respondent beskriver också konkret hur barnet kan påverka eller i alla fall medverka i dokumentationen.

“De får läsa månadsrapporten och så ska de skriva under också, sedan har vi en kolumn där barnet själv får skriva sina egna åsikter och tankar, om de håller med eller om de har någon annan hälsning till socialarbetaren.”

5.3.3 Hinder och möjligheter

När respondenterna analyserar vilka mätare för utvärdering som de använder sig av lyfter de fram hinder men även förbättringsförslag.

“Jag upplever att det inte finns någon egentlig mätare för utvärdering av vårt arbete med barnen eller för hur det går för barnet själv. Det är bland annat utformningen av ett dylikt dokument eller verktyg som är en utmaning, att skapa ett dokument som skulle täcka alla områden, inkludera och engagera barnet”, då tror jag mer på mig själv som mätverktyg.”

Respondenten hävdar att handledarens roll, och då i synnerhet egenhandledarens roll har stor betydelse när det kommer till utvärdering av vårdarbetet på en barnskydds-enhet. Det är framförallt handledaren som jobbar närmast barnet som har kunskap om barnets behov.

Gällande utvärdering av själva arbetet på barnskydds enheterna lyfter respondenterna fram vikten av att barnet, men också av att föräldrarna skulle få fylla i ett dokument där dom har möjlighet att ange vad som fungerat bra respektive mindre bra kring arrangemangen i vården utanför hemmet. En handledare har tankar kring att det borde finnas ett system där man till exempel i samband med att man avslutar ett klientskap alltid har en obligatorisk utvärdering av tiden på enheten.

“Både barnet, föräldrarna och handledarna skulle alltid behöva fylla i egna utvärderingar och feedback både gällande sig själv och gällande verksamheten, det är alltid subjektivt hur man upplever en situation och allas röster skulle behöva få höras. Kanske det kunde förekomma både en skriftlig och en muntlig utvärdering efteråt. “

6 Analys och diskussion

Vi genomför analysen parallellt med en diskussion, där vi kopplar ihop och jämför resultatet av vår empiriska forskning med den tidigare forskningen och den teoretiska referensramen.

6.1 Medvetenhet och prioritering

Här analyserar vi de svar vi fick på frågorna kring vilka resursförstärkande arbetssätt som används på enheterna. Resultatet visar att handledarna jobbar resursförstärkande, men att de sällan gör det med specifika metoder i åtanke. Här belyser vi också problemområden och drar slutsatser om vad detta beror på samt vad som skulle krävas för att handledarna skulle bli mer medvetna om vilka metoder de använder sig av i vardagen.

6.1.1 Medvetet arbetssätt

Vårt syfte med detta examensarbete var att undersöka vilka resursförstärkande arbetssätt som används av personalen på barnskydds enheter. Något förvånande visade resultatet att

handledarna inte medvetet använder sig nämnvärt av specifika metoder i sitt vardagliga arbete. Respondenterna hade liten, eller ingen, kunskap om olika resursförstärkande arbetssätt som kan användas. Detta framkom när de fick frågan om vilka arbetssätt de använder i sitt arbete. Vi hade inför själva fokusgruppsintervjuerna en tanke om att många handledare på barnskyddsenheter i vardagen inte medvetet använder sig av metoder utan att dessa tas upp ibland och sedan försvinner i vardagsstressen. Vi blev ändå överraskade av att handledarnas medvetenhet och kunskap om olika resursförstärkande arbetssätt inte tydligare syntes i resultatet. Efter att ha analyserat resultatet är vår slutsats att metoderna inte prioriteras i arbetet. Orsakerna till detta kan vara många, men baserat på resultatet i detta arbete kan man konstatera att bristen på tid för reflektion, kommunikation och planering av arbetet är gemensamma faktorer. Här kan man också fråga sig om för mycket av ovanstående delar av arbetet faller på de enskilda handledarna eller ifall teamet som helhet borde ta större ansvar? Som Harder et al. (2012) skriver så måste arbetet kring barnet, oavsett om enheten använder sig av egenhandledarmodellen eller ej, vara ett team-arbete där alla handledare som arbetar med barnet jobbar tillsammans.

Resultatet visar att mycket av arbetet sker ”per automatik” och att det sällan finns en uttalad arbetsmetod. ”Rätt” saker görs, men personalen är inte medveten om att det är en metod. Man kan ställa sig frågan hur detta påverkar kvaliteten på arbetet? Om arbetet inte följer en uttalad metod, hur ska man då kunna påvisa en jämn kvalitet på arbetet man gör och hur ska man veta att det man gör är något som man förväntas göra? Hur ska man till exempel kunna utvärdera arbetet om man inte har en metod att utvärdera?

Att arbeta utan en arbetsmetod i åtanke bör ändå inte vara en negativ sak för barnet. Många barn upplever att ett gott och mänskligt bemötande ger dem betydligt mer än någon metod kan göra. I kapitel 3.1 belyser vi hur Berglund (2000) återger att barn han mött i sina studier inte säger att de blivit hjälpta av metoder. Istället har de värdesatt någon som förstått dem, lyssnat på dem eller ställt upp för dem och speciellt handledarna har kunnat frångå sin roll som just handledare genom att gå utanför ramarna för själva tjänsteuppdraget. Detta stöds även av Madsen (2006) som säger att egenhandledarens roll är att fungera som en extra förälder. Det viktigaste för barnet är att bli bemötta på ett emotionellt plan. Sällan använder sig föräldrarna i familjer sig av uttalade metoder i bemötandet av sina barn.

6.1.2 Strukturerat arbetssätt

Det var intressant att höra alla respondenter uttrycka att strukturen kring egenhandledararbetet inte på ett tillräckligt bra sätt möjliggör ett gott egenhandledararbete. Framförallt i diskussionen kring hur tid ska kunna lösgöras för egenhandledartimmarna upplevde vi att respondenterna resignerat och accepterat att det inte är strukturellt möjligt att ordna. Frågan vi ställer oss är varför egenvårdarbetet inte prioriteras när både teorin (Backman et al. 2018) och respondenterna i resultatet uttryckligen säger att det är en av de viktigaste delarna i det resursförstärkande vårdarbetet? Här syns det tydligt att strukturerna kring egenhandledararbetet inte är tillräckliga. Backman et al. (2018) betonar betydelsen av handledarnas arbetsbeskrivningar och strukturellt vore det viktigt för alla barnskyddsenheter att ha tydliga arbetsbeskrivningar och arbetssätt som stöder de metoder som enheten väljer att använda sig av.

Det framkommer i resultatet att handledarna upplever att egenhandledartiden även prioriteras bort av barnen på enheten. Detta tyder på att tiden med handledare och barnet inte anses vara tillräckligt intressant eller viktigt för barnet, alternativt att barnets övriga intressen inte tagits i beaktande när man planerat in egenhandledartiden. Oavsett vilket av dessa som ligger närmast sanningen så är det på handledarens ansvar att antingen göra egenhandledartiden med barnet tillräckligt intressant, förklara betydelsen av egenhandledartiden eller att planera tiden så att den passar utan att barnet ska behöva göra uppoffringar för att det ska kunna genomföras.

Vi vill hävda att det är möjligt att skapa ett strukturellt egenhandledararbete om det prioriteras och det skapas tid för det. Utmaningen här kan ligga i att få ledningen att förstå vikten och värdet av egenhandledararbete.

6.1.3 Betydelsen av verbal och non-verbal kommunikation

Resultatet visar att både den uttalade och icke-uttalade kommunikationen handledare och barn emellan är väldigt viktig och att den är grunden för ett resursförstärkande arbetssätt. FN:s barnkonvention (Unicef) och Barnskyddslagen (2007/417 § 5) anger att barnens önskemål ska tas i beaktande och att barnen har rätt att uttrycka sig och sin åsikt. Detta kan ske på flera olika sätt och precis som framkommer i resultatet är det viktigt att handledarna är lyhörda och mottagliga för vad barnen uttrycker. Ibland kan handledaren även behöva tolka barnens åsikt, ifall de har svårigheter med att uttrycka sig.

Vikten av att möta barnet och att se barnet var tydligt i resultatet. Ett gott bemötande av barnet var något som alla respondenter lyfte som extra betydelsefullt. Att skapa känslan hos barnet att handledarna är genuint intresserade av deras intressen och därmed intresserad av barnet självt lyftes upp som betydelsefullt. Ett gott bemötande och att visa intresse var båda exempel på resursförstärkande arbetsätt. Resultatet visade även att kommunikation och dialog är viktigt för att barnet ska känna sig sedd. Genom att uppmuntra och verbalt uttrycka positiva känslor för barnet visar man sin uppskattning för saker som barnet gjort men också för den person som barnet är. Detta hör starkt ihop med Cederlund och Berglunds (2017) tankar, som vi belyser i kapitel 2.4. De hävdar att handledarna ska fokusera på det positiva och undvika att kritisera.

Kyrönseppä et al. (1990) lyfter upp vikten av goda relationer mellan handledaren och barnet. En god relation är en förutsättning för att kunna lyckas med ett resursförstärkande arbete. Resultatet visar också att goda relationer mellan handledare och barnen är något som prioriteras och respondenterna hade lätt för att lyfta fram saker de i vardagen gör för att stärka relationen till barnen.

Berglund (2000) anser att man ska fokusera på barnets förutsättningar för delaktighet samt att man genom socialpedagogikens principer kan arbeta resursförstärkande. Delaktighetens värde var också tydligt belyst i resultatet vi fick. Precis som vi i teoridelen lyfte fram Välijärvis (2019) tankar om vikten av att barnet får påverka sin närmiljö visade även resultatet att detta anses vara viktigt på enheterna. Genom så kallade småsaker som att få vara med och bestämma veckans meny, eller införskaffa en liten inredningsdetalj till sitt rum hade barnet möjlighet att påverka och vara delaktig. Backman et al. (2018) beskriver i LAPE-handboken hur de involverat barnen i fastställningen av kriterier och metoder för god vård utom hemmet, vilket visar betydelsen av delaktighet och hur man även på strukturell nivå kan göra barnen delaktiga.

6.2 Ett resursförstärkande nätverk

Här diskuteras och analyseras vilken roll det sociala nätverket kring det placerade barnet har. I resultatet lyfts bland annat skolan, mentalvårdsbyrån, psykoterapeuter och den kommunala socialbyrån fram som resursförstärkande samarbetspartners för det placerade barnet. Det framkommer även att "oprofessionella" aktörer kring barnet har en viktig roll. Här nämns

bland annat barnets egna föräldrar och fotbollstränaren. Vi anser att arbetet med att främja barnets sociala nätverk kan ses som en resursförstärkande metod.

6.2.1 Betydelsen av ett socialt nätverk runt barnet

Handledarna lyfter frekvent fram det sociala nätverket som en resurs för barnet. Nätverket stöder barnet i att skapa band till olika miljöer i samhället. Backman et al. (2018, 49) betonar vikten av ett tätt samarbete med olika resursförstärkande aktörer och hävdar tom att det är en förutsättning för kvalitetsmässig anstaltsvård.

LAPE-handboken lyfter speciellt fram att familjerna och närstående nätverket bör få en mer aktiv roll (Backman et al. 2018, 51–56), detta faktum är även något som vi kan skönja i resultatet. Handledarna berättar om vikten av att jobba resursförstärkande med hela familjen eftersom målet alltid bör vara att barnet ska kunna återvända hem. Även Vinnerljung (2015, 5) hävdar att ifall man eftersträvar varaktiga förändringar måste man arbeta med hela familjer.

I resultatet framkommer också att det resursförstärkande inte i så hög grad är beroende av hur många nätverk som finns kring barnet utan istället mera beroende hur bra medlemmarna i nätverket samarbetar. Om barnet ingår i ett tätt nätverk har hon eller han fler möjligheter att hantera problematiska situationer men även att lyfta fram det fungerande hos barnet. Vi vill därför påstå att man kan betrakta det sociala nätverket kring det placerade barnet som en resurs och ett skyddsnät eller buffert. Vi tänker oss då att det placerade barnet lär sig nya saker och utvecklas genom socialt deltagande i olika gemenskaper eller nätverk. För att åstadkomma ett resursstarkt barn bör man fokusera på att finna resurser och se möjligheter.

6.2.2 Oklarheter kring samarbetet

Utgående från resultatet kan vi dra slutsatsen att handledarna värdesätter det sociala nätverket kring barnet men att samsarbetsformerna tenderar att vara lite oklara. Handledarna uppger vid upprepade tillfällen att samarbetet med andra aktörer inte fungerar optimalt.

Eronen och Laakso (2016) belyser att det multiprofessionella teamet kring barnet i större grad bör dela med sig av sina erfarenheter för att kunna samarbeta. Speciellt brister i

informationsgången och känslan av att vissa samarbetspartners "pantar på information" uttrycks i intervjuerna. I resultatet framkommer också en önskan från handledarna om mer tydlighet och att det redan i barnets placeringsskede borde klargöras hur det resursförstärkande samarbetet ska se ut.

Att få känna sig delaktig i beslut som tas upplever handledarna som en viktig resursförstärkande faktor för barnet. För att kunna jobba resursförstärkande vill handledarna ta del av information om barnet i större utsträckning. Bland annat Isoherranen (2012, 156) lyfter fram tillitens och transparensens betydelse för ett välfungerande samarbete.

Vi bedömer utgående från resultatet att handledarna inte vågar "ta ut svängarna" och använda sig av kreativa lösningar ifall de inte känner sig delaktiga och har insyn i hur man motiverar beslut kring barnet. Handledarnas arbetssätt eller metod präglas i hög grad av det socialpedagogiska förhållningssättet och bygger på att pedagogiskt använda barnets egen motivation och livssituation som utgångspunkt och kraftkälla (Berglund 2000, 17).

Timonen-Kallio (2018, 157) lyfter fram hur handledarnas olika variationer av utbildningar eventuellt påverkar negativt på hur samarbetsparterna upplever handledarnas professionalitet. Det kan vara en orsak till att information inte utbyts i tillräckligt hög grad. Timonen-Kallio betonar vidare att behörighetskraven för handledarnas borde synliggöras mer men även att det socialpedagogiska arbetet som handledarna utför borde få högre status (Timonen-Kallio 2018, 157–158).

6.3 Uppföljning och utvärdering till förmån för barnet

Utvärdering och uppföljning på barnskyddsenheter kan innefatta daglig dokumentation, månadsrapporter, utvecklingssamtal, utvärderingsblanketter, enkäter etcetera. I resultatet framkommer att trots att handledarna visserligen använder sig av några av de uppföljnings- och utvärderingsmetoder som krävs för verksamheten så anger dom samtidigt att de inte alltid ser nyttan med dessa. Den största invändningen respondenterna har gentemot de uppföljningsmetoder de använder sig av är att de är tidskrävande och att de inte på ett överskådligt sätt bidrar med en konkret handlingsplan för att nå uppställda mål.

Både barnkonventionen och Barnskyddslagen betonar att barn ska få ta del av information som berör dem och även kunna föra fram sin röst kring beslut. Några handledare anger att uppföljningen inte i tillräckligt hög grad beaktar barnets syn och delaktighet, medan andra

anser att barnets röst kommer väl till tals. Speciellt ur ett resursförstärkande perspektiv skulle det vara centralt att barnet själv deltar i utvärderingen.

I resultatet ser vi också att handledarna vill använda sig av utvärdering mer systematiskt. Det kunde till exempel konkret genomföras genom att handledaren tillsammans med barnet och föräldrarna går igenom, ger feedback och granskar tiden på barnskyddsensheten. Det är viktigt att man lyfter fram de fastställda mål som satts upp för placeringen och att man tittar närmare på hur man lyckats uppnå dessa mål. Genom feedbacken är det möjligt att lära känna sig själv och andra.

Vi tänker oss också att en mer systematisk utvärdering kunde bidra med konkreta åtgärder för att främja barnets och föräldrarnas delaktighet och på så vis ta tillvara deras erfarenhet. En bättre utvärdering kunde för handledarna och det dagliga arbetet på barnskyddsensheten spela en stor roll. De olika uppföljningsverktygen och utvärderingarna kan bidra till ett mer reflektivt förhållningssätt till arbetet och även bidra med mer arbetsmotivation, förståelse och diskussion (Backman et al. 2018).

Även Ohlman (2014, 7) hävdar att ett viktigt skäl till systematisk uppföljning är att den medför nytta för klienten men också för verksamheten. Uppföljning är till nytta för skapandet av nya arbetsmetoder, grundade på det egna arbetet och dess resultat (Ohlman 2014, 7). Vi tror att uppföljning och utvärderingen kan ses som en process där man klargör effekterna av sitt handlande och ifall beteenden behöver förändras eller förstärkas. Även Olmiala (2008, 46) lyfter fram att även fast det finns flera olika metoder för utvärdering inom barnskyddet så är få av dem systematiska. Istället för existerande metoder bör man uppmuntra och prioritera användningen av metoder som självutvärdering och observation. Detta kunde eventuellt också öppna upp för att identifiera tydligare mål och visioner och i förlängningen bidra till ett resursstarkt barn.

På basen av respondenternas diskussioner kan vi konstatera att trots att handledarna är medvetna om och redogör för svårigheter som tangerar uppföljning och utvärdering så tycks dom ändå värdesätta och uppleva uppföljning och utvärdering som något positivt och eftersträvansvärt i det resursförstärkande arbetet. En annan slutsats är att barnet och dess anhöriga är den viktigaste aktören när det kommer till att bedöma och utvärdera vistelsen på barnskyddsensheten. Genom en kontinuerlig uppföljning och utvärdering kan anstalten bedöma sin egen framgång. Vi vill därför ännu en gång betona att barnets erfarenhet är en viktig grund för att utveckla det resursförstärkande arbetet.

7 Slutdiskussion och kritisk granskning

Vår ansats i detta examensarbete är att socialt arbetet på barnskyddsenheter långt handlar om att implementera arbetssätt i syftet att uppnå resursstarka barn. Vi anser att det behövs mer kunskap om vilka arbetssätt som fungerar och har vetenskaplig evidens.

Vårt examensarbete har fördjupat insikten i hur arbetssätt används på barnskyddsenheter. Trots att vi endast använt oss av resultat från två enheter, var resultatet så pass liknande att vi tror att det speglar många andra enheter i Finland.

Vi är nöjda med val av syfte och frågeställningar och vi anser att vi besvarat frågeställningarna med relevanta, intressanta och även delvis överraskande resultat. Eftersom det framkommer i både litteraturen och i resultatet av fokusgruppsintervjun att egenhandledararbete, samarbete med andra aktörer och utvärdering är viktiga bitar som ska fungera resursförstärkande för barnet bör det alltså på strukturell nivå skapas förutsättningar för detta. Som förslag på vidare studier anser vi att det vore intressant att undersöka hur dessa strukturer kunde byggas upp. Det framkom också i vår studie att utvärdering är något som anses vara viktigt, men det finns ingen gemensam metod som enheterna använder sig av, förutom dokumentation i form av månadsrapporter kring barnet. Syftet med en framtida studie kunde vara skapandet av mätinstrument för utvärdering i form av exempelvis blanketter, tekniska lösningar eller annat.

Vår hypotes om att man inom barnskyddsenheter ofta arbetar med få uttalade resursförstärkande arbetssätt i åtanke bekräftades också och resultatet visade att arbetsmiljön och den människosyn som finns på enheten istället i högre grad påverkar vilka outtalade arbetssätt som används resursförstärkande. Ett övergripande tema som framträder är att den socialpedagogiska arbetsmodellen verkar styra praxis inom vården utom hemmet. Fokus ligger på att dela vardagen och livet med de placerade barnen. Socialpedagogiken betonar ofta vikten av ett empowerment-tänkande och den resursförstärkande gemenskapen tycks ha central betydelse i arbetet på barnskyddsenheterna.

Förslag på fortsatta studier i ämnet är att göra en undersökning kring hur man på barnskyddsenheter kunde strukturera egenhandledararbetet så att det möjliggör ett resursförstärkande arbetssätt för handledarna. Olika typer av utvärderingsblanketter för att utvärdera det arbete som görs med barnen skulle också vara väldigt nyttiga på barnskyddsenheter.

Vi har använt källor både i form av böcker och artiklar publicerade på internet. I efterhand har vi kunnat konstatera att vi hade kunnat underlätta för oss själva genom att inte fokusera så starkt på de kvalitetskriterier som LAPE-handboken belyste och bygga upp övrig litteratur utgående från dem. Vi kunde istället ha relaterat till LAPE-handboken som en källa i mängden.

Valet av fokusgruppsintervju var ett bra sätt att få fram resultat kring vårt syfte och frågeställningar. Bekvämlighetsurvalet underlättade för oss i och med att respondenterna var bekanta och därmed mer avslappnat kunde diskutera under intervjutillfället. Från början var tanken att ha en större fokusgruppsintervju med fler respondenter, men på grund av coronapandemins utbrott under våren 2020 fanns det ingen möjlighet att samla alla samtidigt i en fysisk miljö. Vi övervägde att hålla intervjun online, men vi insåg att det fanns en risk att diskussionen online skulle innebära att respondenterna kände sig obekväma och att diskussionen inte skulle bli lika omfattande. Under processen har vi därför minskat antalet respondenter och även valt att utföra två separata intervjuer. Vi anser att detta beslut var bra och att vi har fått fram relevanta resultat som bidragit till examensarbetet som helhet. I den kvalitativa innehållsanalysen så var det en styrka att vi var två personer som kodade och kategoriserade materialet. Detta bidrog också till en starkt tillförlitlighet.

Genom analysen och diskussionen har vi lyckats knyta resultatet till teorin och därmed bidragit med fördjupad kunskap kring vilka resursförstärkande arbetssätt som används på barnskyddsenheter. Ämnet vi valt att fokusera på är brett och det skulle gå att på ett mera ingående sätt göra djupdykningar i delar av arbetet. Trots att personalen inte alltid har en specifik resursförstärkande metod i åtanke i arbetet, framkommer det att arbetet som görs har stor betydelse. Att dela sin vardag med barnen, att se dem, att lyssna på dem och möta dem bidrar till att stärka barnens egna resurser.

Källförteckning

Adams, R. 2003. *Social work and empowerment*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Arene. 2020. *Etiska rekommendationer för examensarbeten på yrkeshögskolor* [Online] http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/ETISKA%20REKOMMENDATIONER%20F%C3%96R%20EXAMENSARBETEN%20P%C3%85%20YRKESH%C3%96GSKOLOR_2020.pdf?t=1578480382 [Hämtat 26.4.2020]

Backman, A., Korpi, T. & Niemistö, R. 2018. *Barnets välmående som gemensamt uppdrag och målsättning*. [Online] <https://www.dittosterbotten.fi/assets/11/Karkihankkeet-ja-pilotit/20190219-LAPE-handbok-final.pdf> [Hämtat: 15.1.2020].

Barnombudsmannen. 2013. *Information om mänskliga rättigheter för barn och unga - Förverkligas dina rättigheter?* Barnombudsmannens publikationer. [Online] http://lapsiasia.ssthosting.fi/wp-content/uploads/2014/12/Toteutuvatko-sinun-oikeutesi_SWE.pdf [Hämtat: 5.2.2020].

Berglund, S-A. 2000. *Socialpedagogik - i goda möten skapas goda skäl*. Lund: Studentlitteratur

Blom, B., Morén, S. & Nygren, L. 2011. *Utvärdering i socialt arbete: Utgångspunkter, modeller och användning*. Stockholm: Natur & kultur

Bloom, M. 1999. *Single-system evaluation*. I publikationen Shaw, I. & Lishman J. *Evaluation and Social Work Practice*. London: Sage publishing

Bryman, A. 2012. *Social research methods*. Oxford University Press [Online] https://www.academia.edu/35174091/Alan_Bryman_Social_Research_Methods_4th_Edition_Oxford_University_Press_2012 [Hämtat: 13.4.2020]

Cederlund, C. & Berglund, S-A. 2017. *Socialpedagogik – Pedagogiskt socialt arbete*, Stockholm: Liber AB.

Davidsson, S., & Juslin, E. 2016. *Det resursstarka barnet - resursförstärkande yrkespraxis för barn under skolåldern*. Vasa: Novia publikation och produktion.

Eronen, T. & Laakso, R. 2016. *Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016*. Työpaperi 46/2016

Forsberg, C. & Wengström, Y. 2016. *Att göra systematiska litteraturstudier*. Stockholm: Bokförlaget

Gustavsson, M. & Wulff, A. 2011. *För mer rättvisa – ett metodmaterial för skolan om barnkonventionen*. Helsingfors: Folkhälsan förbund rf.

Harder, A. Knorth, E., Kalverboer, M. 2012. *A secure base? The adolescent-staff relationship in secure residential youth care*. Child and family social work, vol. 18, nr 3. Groningen: Blackwell Publishing Ltd. [Online] <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2206.2012.00846.x> [Hämtat: 30.3.2020]

- Heikkilä, M. 2019. *Barnets tid – Arbetet för en nationell barnstrategi 2040*. Statsrådets publikationer. [Online] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161560/VN_2019_5_Rapporten_barnets_tid.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Hämtat: 19.4.2020].
- Institutet för hälsa- och välfärd 2019. *Statistikrapport; Barnskydd 2018*. [Online] http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138211/Tr23_19_LASU.pdf?sequence=5&isAllowed=y [Hämtat: 13.2.2020].
- Isoherranen, K. 2005. *Moniammatillinen yhteistyö*. Helsinki: WSOY,
- Isoherranen, K. 2012. *Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä, Akateeminen väitöskirja*, Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto. [Online] https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf [Hämtat: 17.2.2020].
- Isoherranen, K. & Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. *Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö*. Helsinki: WSOY
- Kyrönseppä, U., Rautiainen, J-M. & Airio, T. 1990. *Omahoitajamenetelmä. 3. lastensuojelun laitoshuollon neuvottelukunnan julkaisu*. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto
- Madsen, B. 2006. *Socialpedagogik, integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur
- Morgan, D. L. 1997. *Focus groups as qualitative research. Qualitative Research Methods*. Thousand Oaks, California, United States
- Ohlman, S. 2014. *Systematisk uppföljning. Beskrivning och exempel*. Socialstyrelsen. [Online] <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19476/2014-6-25.pdf> [Hämtat: 17.3.2020].
- Olmiala, S. 2008. *Vaikuttava lastensuojelu, kuinka arvioidaan lastensuojelun vaikuttavuutta? Sosiaalitaito, selvitys POP-hankkeeseen*[Online] http://sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/POP_vaikuttavalastensuojelu_kuinkaarvioidalastensuojelunvaikuttavuus.pdf [Hämtat: 19.4.2020]
- Peitola, P. 2005. *Arvioinnin soveltuvuus sosiaalityössä*. Helsingfors: Stakes työpapereita 4/2005 [Online] https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75394/tp_05_4.pdf?sequence=1 [Hämtat: 19.4.2020]
- Social och hälsovårdsreformen. U.å. *Sote-uudistus* [Online] <https://soteuudistus.fi/sv/utveckling-av-tjansterna> [Hämtat: 2.2.2020].
- Social- och hälsovårdsministeriet. 2020. [Online] <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto> [Hämtat: 15.1.2020].
- Statsrådet. 2015. [Online] https://valtioneuvosto.fi/sv/artikeln/-/asset_publisher/sipilan-hallitus-nimitettiin?_101_INSTANCE_LZ3RQQ4vvWXR_groupId=10616 [Hämtat: 15.2.2020].
- Thylefors, I. 2007. *Babels torn: tvärprofessionella team*. Stockholm: Natur & Kultur

Timonen-Kallio, E. 2018. *Interprofessional collaboration between residential child care and mental care practitioners: A cross-country study in six European countries*. European Journal of Social Work 22(6), 2019, s. 947-960

Unicef. 1989. *Barnkonventionen*. [Online] <https://unicef.se/barnkonventionen> [Hämtat: 15.2.2020].

Vinnerljung, B. 2015. *Forskning i korthet: Barn och unga i samhällets vård – Forskning om den sociala dygnsvården*. [Online] <https://forte.se/app/uploads/2015/02/forskning-i-korthet-barn-och-unga-i-samhallets-varld.pdf> [Hämtat: 19.4.2020].

Väljörvi, J. 2019. *Förutsättningar för uppväxt, lärande och delaktighet för alla*. Statsrådets publikationer 2019:8 [Online] <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161561> [Hämtat: 13.4.2020]

Wenemark, M. 2017. *Enkätmetodik med respondenten i fokus*. Studentlitteratur AB. Lund.

Finlands författningssamling (www.finlex.fi)

Barnskyddslag 2007/417

Lag om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården 272/2005

Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården 817/2015

Under fokusgruppsintervjun ställs följande frågor öppet till respondenterna som uppmanas att fritt diskutera kring dessa. Frågorna nedan fungerar endast som stöd för moderatorn som kan välja att formulera frågorna på annat sätt under intervjun. Moderatoren kan och bör vid behov ställa fritt formulerade följdfrågor för att föra diskussionen vidare.

Egenhandledararbete:

- Vilka resursförstärkande arbetssätt och metoder används i egenhandledararbetet på era enheter?
- Anser ni att någon av dessa arbetssätt och metoder fungerar bättre eller sämre ur ett resursförstärkande perspektiv? Går de att rangordna?

Multiprofessionellt samarbete:

- Förutom handledarna i sig, vilka andra professionella (samarbetspartners) i barnets omgivning finns tillgängliga för att stärka barnets egna resurser?
- Hur anser ni att andra professionella (samarbetspartners) bidrar till att stärka barnets egna resurser?

Mätare för utvärdering:

- Vilka typer av mätare för utvärdering används på er enhet?
- Hur fungerar dessa resursförstärkande?